Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXX. Celovec, petek, 21. februar 1975 Štev. 8 (1698)

Eine notwendige Klarstellung

Die Erklärung des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten zu den Landtagswahlen hat in der Presse und in der gesamten Öffentlichkeit ein unerwartet starkes Echo gefunden. Bei der Interpretation dieser Erklärung war jedoch nicht so sehr die Objektivität als vielmehr der Wunsch der Vater des Gedankens, weshalb eine Klarstellung notwendig erscheint.

So hat schon die APA in ihrer Aussendung die tatsächlich sehr differenzierte Erklärung sinnändernd vereinfacht und ihr folgte dann die gesamte Presse, ohne auf den tatsächlichen Inhalt der Erklärung überhaupt einzugehen. Es ist doch so einfach, eine schon vorher „angekündigte" Erwartung erfüllt zu sehen; da interessiert die volle Wahrheit nicht mehr.

Der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten hat jedoch keineswegs eine Wahlempfehlung für die KPÖ oder die KEL abgegeben, sondern wie auch bei den vergangenen Wahlen treu seinen Grundsätzen, daß die nationale Frage als wesentlicher Teil der sozialen Frage und der Demokratie überhaupt nur im Zusammenwirken mit allen fortschrittlichen Kräften auch des Mehrheitsvolkes gelöst werden könne, die Kärntner Slowenen aufgerufen, bei den Landtagswahlen ganz allgemein „die demokratischen Kräfte" zu unterstützen.

Zum Unterschied von seinen bisherigen Wahlempfehlungen, bei denen er in erster Linie für die Wahl der SPÖ eintrat, sieht er diesmal wegen des Abrückens der offiziellen SPÖ von den sozialistischen Grundsätzen und wegen ihrer betont nationalistischen Ausrichtung die demokratischen Kräfte „bei den gegebenen Verhältnissen vor allem" in der KPÖ und auch in der KEL, „soferne es dieser gelingt, die nationalen Grenzen zu sprengen und auch die deutschsprachige Bevölkerung anzusprechen und zu gewinnen".

Im Hinblick darauf, daß in der Erklärung eine dezidierte Absage lediglich an den „maßgebenden Teil der Führungsschichte der SPÖ", der sich derzeit, wie schon seinerzeit Karl Kraus treffend geschrieben hat, „nationalistisch gebärdet und den großdeutschen — heute in Kärnten den deutschnationalistischen — Interessen nun geradezu als Hinternationale Gefolgschaft leistet", erfolgt ist, unterscheidet der Zentralverband sehr wohl zwischen diesem Teil der Führungsschichte der SPÖ und dem übrigen und vor allem dem Großteil ihrer Mitglieder, die diese Politik nicht gutheißen. Und von diesen demokratischen Kräften innerhalb der SPÖ hat sich der Zentralverband keineswegs abgewendet, sondern seine Gesinnungsfreunde, die auf Grund der seinerzeitigen mehr oder weniger aufgeschlossenen Politik der SPÖ oder aus welchen anderen Gründen immer in dieser ihre politische Heimstätte gefunden haben oder diese wählen, gegen jene, die ihr Bekenntnis zum slowenischen Volkstum bezweifeln, ausdrücklich in Schutz genommen, indem er „jede Aufspaltung der slowenischen Volksgruppe und jedwedes Lizitieren mit der nationalen Gesinnung aus augenblicklichen parteipolitischen Interessen entschieden ablehnt und scharf verurteilt".

Nun, daß die übrigen Parteien diese Erklärung ihren Wünschen entsprechend umwandeln, ist verständlich; daß es aber auch die SPÖ getan hat, kann nur so verstanden werden, daß die heutige maßgebende Führungsschichte dieser Partei offensichtlich aus Rücksicht auf die deutschnationalistischen Wählerstimmen „klare Fronten" gegenüber den Slowenen wünscht und sich dabei noch mit dem Mäntelchen ihres anachronistischen „krankhaften" Antikommunismus schmückt. Nicht der Zentralverband hat daher seine Einstellung zur SPÖ, noch viel weniger seine sozialistische Ausrichtung geändert, sondern die heute maßgebende Führungsschichte der SPÖ hat ihre Politik dem Zentralverband und den Kärntner Slowenen gegenüber geändert.

Der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten aber wird nach wie vor, auch bei diesen Wahlen, „sämtliche fortschrittlichen Kräfte", wo immer sie stehen, unterstützen und gemeinsam mit ihnen den Kampf um die Erhaltung und Festigung der Demokratie im Lande führen, innerhalb welcher auch die nationalen Rechte der Kärntner Slowenen eine wesentliche Rolle spielen.

Nur nebenbei sei bemerkt, daß der Austritt des Obmannes des Zentralverbandes aus der SPÖ mit dem Zentralverband selbst nichts zu tun hat. Der Zentralverband ist eine überparteiliche Gesinnungsgemeinschaft aller fortschrittlichen Kärntner Slowenen und keine Partei. Es ist aber sehr bedenklich für das Demokratieverständnis in Kärnten, daß eine rein persönliche Entscheidung eines Menschen, die er — um sich selbst und seinen Grundsätzen treu zu bleiben — trifft, derart in die Öffentlichkeit gezerrt, mißbraucht und ausgeschlachtet wird. In einer solchen Atmosphäre kann eine freie Entscheidung hinsichtlich der Volkszugehörigkeit sicherlich nicht erwartet werden!

Der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten hat daher durch seine sachliche und überlegte Erklärung zu den Wahlen auch jedwede Möglichkeit der Umfunktionierung der Wahlergebnisse bzw. der Stimmenanzahl für die KEL zu einer Minderheitenfeststellung im vorhinein unterbunden. Und das ist wohl der eigentliche Grund, warum die Erklärung des Zentralverbandes zu den Landtagswahlen die nationalistischen Parteien und die gesamte Presse so sehr auf den Plan gerufen hat: weil er ihre durchsichtigen Pläne, die KEL als Partei der slowenischen Volksgruppe hinzustellen, während sie tatsächlich eine Einheitsliste der slowenisch- und deutschsprechenden Kärntner ist, durchkreuzt hat.

Dr. Franz Zwitter

Predsednik jugoslovanske vlade zagotovil:

Tudi naprej vso podporo

koroškim Slovencem v boju za narodne pravice

Obisk predstavnikov Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev prejšnji teden pri jugoslovanski vladi ter pri vodstvih družbenopolitičnih organizacij — o katerem smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista — je pri obeh osrednjih organizacijah ter sploh pri koroških Slovencih napravil izredno ugoden vtis. Ob tem obisku smo spoznali in dobili ponovno potrditev, da ne le vlada, ampak tudi vsi jugoslovanski narodi in narodnosti podpirajo naš boj, da so z našimi problemi temeljito seznanjeni in da v pogledih na vprašanja slovenske in hrvaške narodne skupine v Avstriji ne more biti razlikovanja med Slovenci in drugimi narodi oziroma med Ljubljano in Beogradom. To je za naš nadaljnji narodnostni boj vsekakor izrednega pomena.

V daljšem in prisrčnem pogovoru s predsednikom zveznega izvršnega sveta SFRJ Džemalom Bijedičem je delegacija, v kateri so bili dr. Franci Zwitter in dr. Avguštin Malle za ZSO ter dr. Joško Tischler in Filip Warasch za NSKS, prikazala trenutni položaj slovenske narodnostne skupine na Koroškem in posebej opozorila na poskuse v Avstriji, zanikati pravice manjšine ter se izogniti izpolnitvi jasnih obveznosti iz državne pogodbe. **Predsednik ZIS Bijedič je predstavnikom koroških Slovencev zagotovil, da bodo vlada in narodi Jugoslavije še naprej v celoti podpirali upravičene zahteve koroških Slovencev po dosledni izpolnitvi duha in črke državne pogodbe ter spoštovanju narodnostnih pravic manjšine, kar bi bil konkreten prispevek k izboljšanju in razvoju dobrih sosedskih odnosov.**

Na sprejemu pri podpredsedniku ZIS in zveznem sekretarju za zunanje zadeve Milošu Miniču so člani delegacije posebej opozorili tudi na skupno izjavo obeh organizacij z dne 2. januarja tega leta, v kateri sta ZSO in NSKS ponovno opozorila na vsa odprta vprašanja. Hkrati se je delegacija koroških Slovencev zahvalila vladi ter narodom in narodnostim Jugoslavije za vso dosedanjo podporo v boju za narodnostne pravice. Zvezni sekretar Minič je povedal, da je bilo izmikanje državni pogodbi in drugim obveznostim do Jugoslavije razlog za noti, ki ju je jugoslovanska vlada poslala 29. oktobra oz. 27. decembra 1974 avstrijski vladi. **Pri tem je poudaril, da bo Jugoslavija kot podpisnica državne pogodbe tudi naprej vsestransko podpirala upravičena prizadevanja slovenske manjšine v Avstriji, da čimprej v celoti prideta do pravic, ki jih zagotavlja državna pogodba.**

Delegacijo koroških Slovencev je sprejel tudi predsednik republiške konference SZDL Srbije Kolj Široka s svojimi sodelavci. Predstavniki ZSO in NSKS so gostitelje seznanili z aktualnimi vprašanji in položajem slovenske narodne manjšine na Koroškem in zlasti opozoril na neizpolnjena določila državne pogodbe. Povedali so, da je manjšina kljub formalnim obljubam na Koroškem še naprej izpostavljena pritiskom nacionalističnih in šovinističnih sil, katerih dejavnost je v nasprotju s 5. točko člena 7. Tudi ob tej priložnosti se je delegacija zahvalila za podporo in solidarnost SR Srbije z bojem slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Zelo prisrčen in izčrpen razgovor so imeli člani delegacije pri vodstvu zvezne konference SZDL Jugoslavije, kjer jih je sprejel predsednik Dušan Petrovič z drugimi visokimi funkcionarji. Po prikazu problematike ter zahvali, ki so jo izrekli predstavniki koroških Slovencev socialistični zvezi za vsestransko in odločno podporo, ki jo izkazuje boju slovenske manjšine v Avstriji, je predsednik Petrovič dejal, da socialistična zveza zelo ceni boj slovenske narodnostne manjšine ter njeno vztrajnost in enotnost. „Socialistična zveza z velikim zanimanjem spremlja razvoj prizadevanj za popolno uveljavitev pravic slovenske manjšine ter za izpolnitev obveznosti Avstrije," je naglasil Petrovič, ki je goste seznanil z dejavnostjo socialistične zveze ter poudaril, da vsi jugoslovanski narodi in narodnosti podpirajo koroške Slovence in obsojajo stališče ter politiko avstrijske vlade zaradi nespoštovanja in neizpolnjevanja obveznosti, navedenih v državni pogodbi.

(Dalje na 8. strani)

Sumljiv molk

o dejanskem stanju

Avstrija je poslala Komisiji za človekove pravice pri Združenih narodih periodično poročilo, v katerem obširno navaja ukrepe, ki jih je sprejela na področju izboljšanja človekovih pravic za obdobje od 1. julija 1969 do 30. junija 1973.

Poročilo govori tudi o spoštovanju človekovih pravic na področju kulture, vendar je pri tem vsekakor značilno, da so te pravice omenjene z enim samim stavkom. V tem stavku Avstrija trdi, da je z določili ustavnih zakonov vsaka diskriminacija izključena.

Stvarnost pa je precej drugačna. Kajti v resnici Avstrija ne more zanikati očitne diskriminacije svojih državljanov slovenskega jezika, zlasti tudi na področju kulture. Koroški Slovenci smo že neštetokrat dovolj jasno in utemeljeno povedali, da s stanjem na področju šolstva nikakor nismo zadovoljni. Kako si predstavljamo rešitev tega vprašanja, smo povedali že v skupni Spomenici leta 1955. Po protiustavni ukinitvi dvojezičnega šolstva smo na problem ponovno opozorili v posebni šolski spomenici. In tudi še pozneje smo poslali vladi vrsto vlog, prošenj in predlogov. V zadnji skupni izjavi z dne 2. januarja 1975 pa sta ZSO in NSKS ponovno poudarila, da nobeno določilo člena 7 državne pogodbe še ni zadovoljivo rešeno ter sta pri tem opozorila na konkretne diskriminacije slovenskega prebivalstva na področju šolstva.

Na nobeno spomenico, na nobeno vlogo in na noben predlog Avstrija ni dala odgovora, marveč je vedno ukrepala mimo manjšine in proti njenim interesom. Zdaj pa se — po stari praksi — pred mednarodnim forumom spet sklicuje na formalizem, medtem ko o dejanskem stanju povsem molči. Ravno ta molk pa je sumljiv, je najboljši dokaz, da hoče Avstrija nekaj prikriti, nekaj, kar ji v javnosti ne bi delalo časti — namreč: da je njena manjšinska politika očitno kršenje človekovih pravic!

Protifašistični boj je temelj

na katerem je zgrajena druga avstrijska republika

„Koroški Slovenci smo v letih po vojni veliko odpustili, pozabili pa nismo, ker ne moremo in tudi ne smemo pozabiti, če želimo, da se zgodovina uničevanja in groze ne ponovi." Tako je poudaril predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik - Gašper, ko je minulo nedeljo govoril na spominski svečanosti ob trideseti obletnici padlih borcev izpod Arihove peči (poročilo o svečanosti ob skupnem grobišču na pokopališču v Št. Jakobu v Rožu objavljamo na 4. strani današnje številke — op. ured.).

Govornik je spomnil na dogodke pred tridesetimi leti, ko so nacistični zločinci s pomočjo domačega izdajalca v jutranjih urah 9. februarja 1945 iznenadili partizanske borce in aktiviste OF v zasilnem zavetišču pod Arihovo pečjo. Smrtno zadetih je obležalo osem partizanov — štiri borke in štirje borci; le dvema ranjenima partizanoma je uspelo, da sta se umaknila na Bleščečo planino. Domačinom v Št. Jakobu pa je še zlasti v spominu, kako zverinsko so se nacisti znašali nad trupli padlih, ki so jih skozi cel teden razstavljali ob cesti, nato pa skrivaj zagrebli v logu ob Dravi. Šele po vojni so bili z vsemi častmi pokopani v skupnem grobišču.

„Kri, ki je bila prelita na tem koščku zemlje zato, da bi živeli narodno in socialno enakopravni med enakopravnimi, ne more biti nikdar pozabljena," je dejal predsednik Prušnik. **„500 protifašističnih borcev, ki počivajo na 40 pokopališčih južno in severno Drave, so del temelja, na katerem je zgrajena druga avstrijska republika.** Zato nemški nacionalisti s tem, ko

(Nadaljevanje na 3. strani)

Ali so nacistični zločinci

za gotove kroge na Koroškem „tabu"?

Po „zaslugi" glasila koroške ÖVP je v zadnjem času zavladalo na Koroškem razburjenje prav posebne vrste: določeni krogi se hudujejo nad oblastmi, ki so si drznile zaslišati nekaj v Celovcu živečih pripadnikov nekdanjih oddelkov SS in drugih nacističnih formacij, proslulih zaradi strašnih zločinov med drugo svetovno vojno. Volkszeitung se zdaj že več dni zaporedoma zgraža zaradi tega „nezaslišanega" ravnanja oblasti, ki jim nikakor ne more odpustiti, da 30 let po končani vojni še vedno oziroma spet brskajo po stvareh, ki bi morale biti vendar še davno pozabljene.

Saj končno gre „samo" za vojne zločine, za zločinska dejanja zloglasnih nacističnih enot, pri katerih so prav marljivo sodelovali tudi mnogi Avstrijci. V konkretnem primeru gre za tržaško Rižarno, ki je bila med zadnjo vojno nacistično taborišče smrti, kjer je v krematoriju „izginilo" več tisoč ljudi, med njimi tudi mnogi Slovenci, vsaj 20 tisoč nadaljnjih žrtev pa so iz Rižarne odpeljali v druga koncentracijska taborišča v Nemčiji. Toda za pisune pri Volkszeitung takih taborišč sploh ni bilo; vsaj v Italiji nacisti nemškega in avstrijskega porekla niso zagrešili nobenih zločinov. Po mnenju teh ljudi so očitno vsi nedolžni — od Globočnika pa tja do Lercha. Kako si morejo potem oblasti drzniti nadlegovati mirne in poštene državljane — posebno če so le-ti še vedno v službi policije — ter jih sumničiti za stvari, ki jih sploh ni bilo?!

Sicer pa tudi tiste oblasti, ki jim Volkszeitung tako zelo zameri njiho poizvedovanje, kažejo do zadeve precej značilen odnos. Kakor da bi se morale oprostiti, so javile, da je šlo le za „rutinsko" zadevo. Notranje ministrstvo da je prejelo anonimno prijavo, po kateri naj bi živelo v Celovcu nekaj ljudi (nekateri še vedno aktivni policisti), ki da so sodelovali pri nacističnih vojnih zločinih. Zato je bilo treba stvar preiskati in preiskava je bila zelo „temeljita": nekdanje sodelavce krvnika Globočnika so enostavno vprašali, ali so morda zagrešili vojne zločine; vprašani pa so seveda odgovorili, da so popolnoma nedolžni. S tem je zadeva urejena — nekdanji pripadniki SS in Gestapa bodo spet lahko mirno spali ter opravljali svojo dolžnost v službi policije.

Res zelo enostavno. Samo: ali še nihče ni pomislil, da bi se glede zločinov in njihovih storilcev lahko pozanimali tudi pri žrtvah tedanjega nasilja. Morda pa bo proces, ki ga pripravljajo zdaj v Trstu proti glavnim krivcem zločinov v Rižarni, postavil v luč javnosti tudi še kakšno drugo ime? Kajti osnovno gradivo obtožnice bo dokumentacija, ki so jo poleg sodišča prispevali še združenje deportirancev, inštitut za preučevanje odporniškega gibanja, predvsem pa živo pričevanje desetin preživelih žrtev, ki so šle skozi pekel tržaške Rižarne.

O pripravah na proces smo tudi v našem listu že obširno poročali. Glavna obtoženca, nekdanja poveljnika taborišča v Rižarni August Dietrich Allers in Joseph Oberhauser, ki živita danes v Zahodni Nemčiji, se osebno procesa sicer ne bosta udeležila. Kljub temu bo obsodba velikega simboličnega in moralnega pomena. Še več pa je vredno spoznanje, da je tudi trideset let po zločinih mogoče poklicati njihove protagoniste na zatožno klop, to se pravi, da kljub časovni odmaknjenosti niso pozabljeni. Nasprotno: italijanski tisk — tudi desničarski listi — v zadnjem času veliko piše o strahotah, ki so se dogajale v Rižarni. Mimo tega pa časopisi ter preiskovalci takratnih nacističnih zločinov dobivajo pisma iz vseh koncev Italije, naj početje nacistov v Rižarni razkrinkajo in objavijo izsledke.

Torej povsem drugačen odnos do nacističnih vojnih zločinov, kot se kaže na primer zdaj na Koroškem, kjer se določeni krogi silno razburjajo že samo zato, ker nekdo spomni na tedanje čase, tedanje akterje in tedanja dejanja. Tako je tudi v ljubljanskem Delu poročilo o celovških zasliševanjih zaključeno z naslednjo ugotovitvijo: „Ni dvoma, da bo odmev te afere segel tudi čez meje Koroške, predvsem v Italijo, saj so italijanski časopisi pred kratkim obširno pisali o tem, da nekdanji SS-ovski zločinci iz nacističnega taborišča Rižarne pri Trstu še vedno nemoteno živijo v Avstriji."

Podpora našemu boju

iz vrst demokratičnih sil Avstrije

Očitni premik v desno dela vodstva socialistične stranke na državni in še posebej na deželni ravni tudi v stranki sami ni naletel na splošno odobravanje. Nasprotno je prišlo do raznih protestov in izrazov nezadovoljstva.

V ta okvir je vsekakor treba uvrstiti tudi namero zveze avstrijskih socialističnih študentov, da skupaj z drugimi demokratičnimi organizacijami študentov in mladine priredi v Celovcu protifašistično manifestacijo. Na tej prireditvi hočejo pokazati, kakor je poročal dunajski dnevnik Die Presse, da „vsa socialistična stranka ne misli tako, kot njeni posamezni člani na Koroškem" in da so z razliko od predsednika koroške SPÖ Wagnerja, ki „se je zelo oddaljil od socialdemokratskih pozicij", v Avstriji še vedno tudi „zavestni socialdemokrati".

Hkrati pa nameravajo na tem srečanju, ki je predvideno za 27. april, torej na dan obletnice proglasitve demokratične avstrijske republike, izraziti tudi solidarnost s koroškimi Slovenci „v njihovem boju proti neonacističnim silam" ter podpreti njihova prizadevanja za dosledno izpolnitev manjšinskih določil državne pogodbe.

Ravno namen, da bi podprli pravični boj koroških Slovencev, pa je razburil določene kroge na Koroškem, namreč tiste kroge, ki se sicer radi ponašajo s svojo domovinsko zvestobo, hkrati pa s svojim nasprotovanjem izpolnitvi državne pogodbe izpodkopavajo temelj, na katerem je zgrajena republika Avstrija. Tukaj se spet enkrat jasno vidi, kdo v resnici ogroža obstoj in mednarodni ugled naše države!

Nerodna laž Našega tednika

Naprošeni smo bili, da objavimo naslednji prispevek:

Čisto v stilu kake revolverske „Kronen-Zeitung" se je „nt" v 7. številki (13. februarja 1975) na debelo zlagal in mimogrede še dokazal, da ima svoje bralce za analfabete ali pa za norce: na prvi strani je v naslovu razkričal: MESSNER PROTI INTERNACIONALIZACIJI. V poročilu pa, ki sledi, boš človek zaman iskal potrdila za to čudno novico. Pač pa boš bral, da ne postavljam internacionalizacijo „v prvo vrsto".

Za kaj gre pravzaprav v tej zadevi? V tržaškem društvu „Pinko Tomažič" sem na solidarnostnem večeru s koroškimi Slovenci kot referent med drugim odgovoril na vprašanje, kakšno stališče ima KPA do internacionalizacije. Povedal sem, da KPA pojmuje iniciativnost slovenskih osrednjih organizacij — da namreč iščeta pomoč v internacionalni javnosti in pri sopodpisnici državne pogodbe SFR Jugoslaviji — kot razumljivo in upravičeno reakcijo na protislovensko in antidemokratično politiko avstrijske zvezne vlade. Istočasno sem poudaril, da KPA internacionalizacije ne postavlja v prvo vrsto, ker je prepričana, da je mogoče narodno vprašanje na Koroškem rešiti samo tedaj, če se bodo v skupnem boju vseh demokratičnih sil in organizacij okrepile v prvi vrsti znotraj Avstrije sile napredka in antifašizma in se bodo oslabile sile reakcije in neonacizma. Prav tako kot socializma ni mogoče „importirati" iz socialističnih držav, ampak morajo v deželi sami dozoreti pogoji za to, tudi narodne enakopravnosti ne moremo importirati, ampak si jo moramo tu, kjer živimo, priboriti. Močna eksistenca socialističnih držav in naprednih gibanj po svetu nam lahko olajša ta boj — ne more ga pa nadomeščati. Zato vidi KPA svojo glavno nalogo v tem, da zbira vse demokratične sile v akcijsko enotnost.

To stališče se popolnoma krije tudi s stališčem borbenih struj med koroškimi Slovenci; borbene pa so tiste struje, ki vedo konkretno odgovoriti na vprašanje, kako naj gre naprej boj za člen 7, ki vedo predlagati skupne akcije z avstrijskimi demokrati obeh narodnosti in ki niso tako brezidejne, da odgovarjajo na vprašanje: kako bomo nadaljevali boj? samo z eno besedo: „internacionalizacija". Čakati, da bodo drugi za nas storili, kar moremo storiti edinole sami, je pač že znana pesem malomeščanskega narodnjaštva, ki bi se vsepovsod napihovalo kot avantgarda narodne borbe, je pa v resnici nezmožno in prestrahopetno, da bi v deželi sami razvijalo množično gibanje.

Da še enkrat povem: internacionalizacija — v tem smislu, da se mednarodna demokratična javnost informira in pasivno ali pa aktivno z nami solidarizira — se je začela že davno prej, preden jo je „nt" sploh odkril. Če se spomnim za par let nazaj, so bile napisne akcije slovenskih mladincev že odličen korak v to smer — „nt" se je takrat pridno distanciral in lizal pete ÖVP in SPÖ. Slovenski mladinci takrat niso govorili o internacionalizaciji, ampak so se borili tu, v deželi sami. In so s tem bolj internacionalizirali naš problem kot 125 napovedi „nt", da se bo internacionalizacija vsak, vsak hip, ampak zdaj pa dejansko in zares začela.

Mirko Messner

Pot v Beograd in „jasne fronte"

Ne le od urednika glasila koroške socialistične stranke, ki se je minuli teden postavil z uvodnikom, nad katerim so se baje dvignile začudene in celo vznemirjene obrvi v Avstriji (razen na Koroškem), tudi z odgovornih političnih mest je slišati obžalovanje zaradi nerazumnega obnašanja koroških Slovencev, ki da odklanjajo možnosti za dialog z vlado (kot naj bi bila kontaktni komite ali takoimenovana študijska komisija). „Na tem mestu," piše znova na dan, ko so voditelji legitimnega predstavništva slovenske narodne skupnosti v Avstriji odpotovali v Beograd na pogovore z jugoslovansko zvezno vlado, glavni urednik socialističnega lista, „na tem mestu smo ponovno z vso jasnostjo ugotovili, da manjšini v tej deželi ne more koristiti, če bodo njeni predstavniki od časa do časa romali v Ljubljano, hkrati pa odklanjajo, da bi načeli dialog v lastni domovini. Takšno obnašanje predstavnikov manjšine je, ki daje hrano koroški travmi o slovenskem šovinizmu, torej latentni nevarnosti ozemeljskih zahtev. Takšna politika posameznih slovenskih funkcionarjev je sicer v nasprotju z voljo večine v deželi živečih Slovencev, toda ničesar ne spreminja v nemiru, ki ga povzroča."

Tako piše isto pero, ki je še pred tednom zapisalo, da se koroška socialna demokracija ne pusti v nacionalnih (beri nemških) stališčih prekositi od nobene druge stranke. Zoper sleherno logiko v nekaj dneh pozablja, da je prav to licitiranje z meščanskimi strankami, predvsem pa z ostanki zmeraj prisotne nepreživljene nacistične preteklosti, resnični krivec, da so koroški Slovenci do nadaljnjega opustili upanje na razumnost kakršnihkoli dialogov z vlado in ji omogočali prekrivanje dejanskih stališč, ki kulminirajo v sklepu o preštevanju manjšine kot pogoju za uresničevanje njenih pravic.

Ne romanja v Ljubljano, ne pomanjkanje političnega razuma, temveč doslej nepreklicani, narobe, znova potrjeni sklep o preštevanju manjšin je bil razlog, da je narodna skupnost s plebiscitarno celovško izjavo naložila svojemu predstavništvu, naj prekine pogovore, dokler služijo uradni Avstriji zgolj za alibi pred svetovno javnostjo in za odlašanje stvarnih rešitev v nedogled. Vse bolj razgreta šovinistična predvolilna kampanja je tudi vzrok za prekinitev zadnjih zvez organizacij in posameznikov z vladajočo socialistično stranko v deželi in v državi. Tu je fronta zdaj nujno in resnično jasno potegnjena: na eni strani slovenska narodna skupnost in demokratične sile večinskega naroda, na drugi pa uradna politika, z vsemi spremnimi pojavi.

Tokrat predstavniki slovenske narodne skupnosti v Avstriji niso „romali" v Ljubljano, temveč v Beograd, na izčrpne pogovore s predsednikom zveznega izvršnega sveta in sekretarjem za zunanje zadeve. To pa postavlja manjšinsko vprašanje v širši okvir meddržavnih odnosov Jugoslavije in Avstrije, jasno in argumentirano razčlenjenih v notah, poslanih Dunaju, kajti odveč je znova dokazovati, da razlog za zaostritev niso „nerazumno" stališče koroških Slovencev ali „slovenski šovinizem", ozemeljske pretenzije, ali notranje težave v Jugoslaviji, kar tako avstrijska občila kot odgovorni politiki kolportirajo v poskusih „diferenciranega" obravnavanja manjšine, Ljubljano, Zagreba in Beograda, temveč dosti širši kompleks neločljivo povezanih zadev.

Vse to je bilo doslej dovolj izčrpno povedano in tudi ne brez uspeha. Prav v letu, ko se bliža trideseta obletnica zmage nad fašizmom in dvajseta obletnica obnovitve demokratične in nevtralne Avstrije, postaja svetovni javnosti za Dunaj boleče nepojmljivo, kako da je Avstrija danes domala edina evropska država, ki uradno popušča neonacističnim elementom in celo sprejema njihova stališča in zahteve, posebno glede manjšin, država, ki visoko ceni spoštovanje svojega prava, mednarodnopravnih obveznosti — in to ne le samo kar zadeva manjšine — pa ne izpolnjuje.

Za mednarodni ugled Avstrije navsezadnje najbrž ni spodbudno, da je svetovna javnost opazila očitno diskrepanco med njenimi stališči do nemške manjšine na Južnem Tirolskem na eni in do slovenske in hrvatske narodne skupnosti v Avstriji. Redni posveti v Innsbrucku in razprava o Južnem Tirolskem pred OZN so mednarodnopravno prav toliko utemeljeni kot občasni posveti naših zamejcev v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Tako kot možnost, da Jugoslavija ta del kompleksa svojih odnosov z Avstrijo internacionalizira. Dunaj se dobro zaveda, da ima Beograd na voljo možnosti, ki še zdaleč niso bile izkoriščene v celoti.

Po nekaterih znakih bi se zdelo, da se je Dunaj končno osvestil, da svoje taktike in strategije ne more graditi na „notranji nestabilnosti" Jugoslavije, ki naj bi z izpadi zoper šibke sosede „krepila svojo notranjo kohezijo". Spontana reakcija po celi Jugoslaviji in enotnost nastopov vseh dejavnikov pri nas, ki je razbila upanje na možnost različnega obravnavanja Slovenije, Hrvatske in jugoslovanske federacije, so vsekakor dokazali, da gre za dolgoročno usmeritev k razrešitvi celotne problematike brez kakršnegakoli taktiziranja.

Iz krogov, ki so blizu kancleju Kreiskemu, je preko zunanjega ministrstva nedavno pronicnilo — očitno gre za premišljeno sondažo — da bi bila Avstrija v najkrajšem času voljna razrešiti vprašanje restitucije kulturnih dobrin, potem naj bi se obe strani lotili likvidacije arhivskega problema, hkrati pa naj bi zastavili „politiko majhnih korakov", usmerjenih k izpolnitvi določil državne pogodbe, posebno glede manjšin. Ob tem se seveda zastavlja vprašanje, čemu šele zdaj in ne že takrat, ko je Jugoslavija na avstrijsko željo predložila razumen in izvedljiv terminski koledar postopnega urejanja celotne problematike. Možen odgovor je po vsem, kar smo zapisali, da je čvrstina, ki jo je tokrat pokazala naša diplomacija, tudi v Avstriji sami sprožila kritično delitev duhov z delno pozitivnimi rezultati.

Jugoslavija prav gotovo ne želi zaostrovati stanja za vsako ceno in je voljna resno oceniti sleherno pozitivno pobudo z avstrijske strani, toda le pod pogojem, da ne gre za manevriranje, ki naj razbremeni Ballhausplatz, temveč za resno pripravljenost, razčistiti celoto avstrijskih pogledov na Jugoslavijo.

V tej luči je imelo potovanje predstavnikov slovenske narodne skupnosti v Beogradu izjemen pomen, ne le zanje samo, vsaj toliko tudi za gradiščanske Hrvate in nikakor ne nazadnje, za celoto dvostranskih odnosov.

Dejstvo pa je, da Avstrija doslej ni z ničemer nakazala, da bo opustila namero prešteti manjšini, ki jo podpirajo vse tri parlamentarne stranke. Ta pogoj za uresničevanje v državni pogodbi zapisanih obveznosti pa ob vsem drugem pomeni poskus revizije mednarodnega dokumenta, nesprejemljive za Jugoslavijo in usodne za manjšini. Na to opozarjajo celo avstrijski strokovnjaki iz študijske komisije, ki sicer zamerijo koroškim Slovencem, da so opustili dialog v kontaktnem komiteju. „Argumentu (da hočejo manjšino decimirati) je treba pustiti veljavo," piše prof. Theodor Veiter v zadnji številki revije, pri kateri je član izdajateljskega kuratorija tudi kancler Kreisky, „že zato, ker so 1973-74 protislovensko usmerjena nemškonacionalna društva sprožila nabiranje podpisov za uradno ugotovitev manjšine in so torej prepričana v decimiranje Slovencev, pa tudi vsa dosedanja štetja ... so ob masivni udeležbi števnih komisarjev ... pokazala na noben način razložljiv osip števila Slovencev ..."

Ob najboljši volji za čimprejšnjo ureditev odnosov bi prenagljen optimizem ob dunajskih iniciativah v današnjih okoliščinah, posebno pred koroškimi volitvami — in kako poteka kampanja, dobro vemo — utegnil škodovati najprej manjšini, vprašanje pa je tudi, če bi se ostala vprašanja resnično razreševala kot bi bilo treba. Jugoslavija sama nima pravice, da bi ukrepala zoper plebiscitarno sprejete sklepe manjšine, ki je subjekt in mora o svojem položaju odločati sama. Ta pa sleherno preštevanje kategorično odklanja.

Vlada in narodi Jugoslavije bodo še naprej popolnoma podpirali upravičene zahteve, da bi bila dosledno izpolnjena duh in črka državne pogodbe, je rekel predstavnikom slovenske skupnosti v Avstriji predsednik ZIS Džemal Bijedić, prav izmikanje državni pogodbi in drugim obveznostim do Jugoslavije pa je razlog za jugoslovanski noti Avstriji 29. oktobra in 27. decembra lani, je podčrtal zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić.

Za odpiranje dialoga med manjšino in vlado, pa med Jugoslavijo in Avstrijo je torej potrebna izpolnitev docela jasno postavljenih pogojev. Tudi to je jasna fronta, ki so jo pogovori v Beogradu še enkrat osvetlili.

Jaka Štular
(Delo, Ljubljana, 14. 2. 1975)

Protifašistični boj je temelj

na katerem je zgrajena druga avstrijska republika

(Nadaljevanje s 1. strani)

nam kratijo naše narodne pravice, ko podirajo uradne dvojezične napise, ko nas hočejo preštevati in ko grozijo, da na Koroškem ne bo prej miru, dokler ne izgine en narod, izpodkopavajo temelj Avstrije. **Boj koroških Slovencev za izvedbo člena 7 je zakonit boj, medtem ko je početje nemških nacionalistov protizakonito; naš boj je pravičen, medtem ko je rovarjenje nemških nacionalistov krivično, kakor je bila krivična vojna, ki jo je sprožil Hitler s svojimi pomočniki, medtem ko je bil naš osvobodilni boj upravičen in pravičen."**

Predsednik ZKP je pozval navzoče, da ponesejo s te spominske svečanosti zavest, ki so jo zapustili borci izpod Arihove peči — zavest, da brez boja ni svobode, ker je svoboda vedno ogrožena, kakor je ogrožen plemeniti sadež, ki ga preraste trnje in plevel. **„Ponesimo med slovensko in nemško govoreče Korošce zgodovinsko resnico, da so žrtve izpod Arihove peči in vsi padli partizani na Koroškem doprinos mednarodne protifašistične solidarnosti za osvoboditev tudi avstrijskega ljudstva,"** je dejal govornik. Opozoril je, da so avstrijski tovariši v Šmartnu nad Dholico severno Vrbskega jezera postavili spomenik z napisom: Hier ruhen fünf unbekannte Freiheitskämpfer, zwei Frauen und drei Männer, die fern ihrer Heimat im Nov. 1944 für Österreichs Befreiung am Galinberg von Faschistenhand ermordet wurden. „Avstrijske demokratične množice se te zgodovinske resnice bolj ali manj zavedajo," je menil predsednik Prušnik, „v kolikor so o resnični zgodovini Koroške sploh obveščeni. Samo nekaj nepoboljšljivih nacionalistov s svojo ustrahovalno metodo po vzorcu zloglasne SS in SA terorizirajo slovensko in tudi nemško govoreče prebivalce Koroške, in sicer tako demagoško, da celo najvidnejši koroški politiki nasedajo in kapitulirajo pred nemškonacionalistično brutalnostjo."

Govornik je omenil, da partizanom očitajo rušenje meja. **„Tukaj glasno vprašujemo: Kdo je porušil mejo med Avstrijo in Jugoslavijo? Kdo je zbrisal Avstrijo z zemljevida in jo kot Ostmarko priključil Hitlerjevi Nemčiji? Odgovarjamo: To so storili prav tisti, ki se danes penijo od same domovinske zvestobe; to so bili prav tisti, ki tudi danes netijo mržnjo in sovraštvo med koroškim prebivalstvom."**

Letos praznujemo 30-letnico zmage nad fašizmom in 30-letnico miru. V znamenju te obletnice se bomo še večkrat spominjali trnjeve poti, ki so jo morali v drugi svetovni vojni prehoditi koroški Slovenci. „Še večkrat bomo ponovili, da smo pripravljeni odpuščati," je ob koncu naglasil govornik, „toda nikoli ne bomo pozabili žrtev in ran, ki jih je zasekal v naše narodno telo nemški imperializem s svojo osvajalno vojno. **Vedno bomo ponavljali zgodovinsko resnico, da smo se nacizmu uprli tudi koroški Slovenci ter po treh letih krvavega neenakega boja v sklopu svobodoljubnih narodov kot zavezniški vojaki izšli iz druge svetovne vojne kot zmagovalci. Naše žrtve so bile velike in tem padlim junakom se danes klanjamo z vso hvaležnostjo!"**

Letos obhajamo

mednarodno leto žensk

Kakor znano, je OZN leto 1975 proglasila za „mednarodno leto žensk". V tem okviru so po vsem svetu predvidene najrazličnejše manifestacije, ki bodo poudarile vlogo žensk in podprle njihov boj za enakopravnost.

Da je položaj žensk v svetu še vedno neugoden, kažejo tudi naslednji podatki o nepismenosti žensk: medtem ko v Severni Ameriki in Evropi ni tako veliko nepismenih žensk (namreč le 1,9 oz. 4,7 %), pa jih je v nekaterih drugih delih sveta še zelo veliko — v Južni Ameriki 27,3 %, v Aziji 56,7 % in v Afriki celo 83,7 odstotka.

Vendar je to le eden izmed primerov, ki dokazujejo utemeljenost posebnega „leta žensk".

Prispevki iz zamejstva

Kakor smo poročali že v zadnji številki, so bile za Kulturni praznik slovenskega naroda tudi letos številne prireditve in slavnosti. Posebno v matični deželi so praznik obhajali po vseh krajih, v društvih in organizacijah in še zlasti po šolah.

Ne le Prešernova proslava v Celovcu, marveč tudi mnoge druge prireditve so potekale v znamenju enotnega kulturnega prostora. O prireditvi v Kropi smo že poročali, kjer je sodeloval tudi pevski zbor Radiše. Podobno pa je bilo tudi v Portorožu, kjer so se v osrednjem delu proslave ob slovenskem kulturnem prazniku predstavili slovenski književniki: iz Slovenije Bogomil Fatur, iz Koroške Florjan Lipuš in Janko Messner ter iz Trsta Josip Tavčar in Miroslav Košuta. Udeležence prireditve v portoroškem Avditoriju je posebej navdušil nastop zamejcev, saj so iz njihovih del spoznali tudi razmere, v katerih živijo in delujejo Slovenci na Koroškem ter v Italiji. Motive koroške narodne pesmi je predstavila z izraznim plesom Jasna Knez iz Ljubljane, slavnostni govornik književnik Ciril Zlobec pa je posebej poudaril pomen enotnega slovenskega kulturnega prostora, medtem ko je predsednik italijanske narodnosti s svojimi pozdravnimi besedami dal prireditvi pečat vzorne ureditve sožitja med narodi.

Prav tako za kulturni praznik je bila v Piranu odprta razstava likovnih del, in sicer zamejskih slikarjev Valentina Omana iz Koroške ter Klavdija Palčiča iz Trsta. Po glasbeno-pevskem uvodu je dela obeh umetnikov predstavil umetnostni kritik Ivan Sedej, ki je razstavo tudi odprl.

V Ravnah na Koroškem pa imajo ta teden tradicionalni „Prežihov kulturni teden", ki spet obsega dolgo vrsto kulturnih manifestacij. Prireditelja sta kulturno prosvetno društvo „Prežihov Voranc" in študijska knjižnica Ravne na Koroškem. Teden se je začel z razstavo knjig založbe Borec iz Ljubljane ter literarnim večerom partizanskih piscev, med katerimi je bil tudi Karel Prušnik - Gašper. Na današnji zaključni prireditvi pa bodo prikazali nekaj dramatiziranih odlomkov iz del Prežihovega Voranca.

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU

Objava

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1975/76 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, tj. od 10. 2. 1975 do najkasneje 28. 2. 1975, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.

2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1974/75 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.

3. Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bodo morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1975. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.

4. Konec maja 1975 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.

5. Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.

Zato opozarja ravnateljstvo vse starše še posebej, naj ne zamudijo zgoraj navedenega roka za prijavo.

6. Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu, Lerchenfeldstr. 22, 9020 Klagenfurt.

Ravnatelj:
dr. Pavle Zablatnik

Literarni večer

v znamenju solidarnosti

V celovški galeriji Hildebrand je bil minuli teden literarni večer, ki sta ga skupaj priredila Delovni krožek galerije Hildebrand ter Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji. Iz svojih del so brali Peter Turrini in Wilhelm Pevny ter Florjan Lipuš in Janko Messner, medtem ko je dr. Janko Zerzer prebral še nekaj pesmi obolelega Gustava Januša, uvodne besede pa je spregovoril prof. dr. Robert Saxer, ki je predstavil sodelujoče avtorje in kratko karakteriziral njihova dela.

Pri tem je vsekakor pravilno ugotovil, da daje vsem avtorjem in njihovemu ustvarjanju pečat socialna zavzetost za vse ponižane in razžaljene. Ta zavzetost je prišla do izraza v delih, ki jih je bilo slišati ta večer, kateri je bil — kakor je uvodoma poudaril Peter Turrini — v prvi vrsti zamišljen kot izraz solidarnosti s koroškimi Slovenci. V tem smislu nameravajo prirediti podobne večere še v Beljaku in Feldkirchenu.

Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji pa prireja bralni večer tudi jutri ob 19.30 uri, in sicer v dvorani grbov gradu Porcia v Spittalu ob Dravi. Tamkajšnji publiki se bodo predstavili koroški slovenski avtorji Florjan Lipuš, Janko Messner in Gustav Januš, medtem ko bo uvodne besede spregovoril prof. Helmut Scharf. Avtorji bodo brali večinoma svoje v nemščino prevedene tekste, nekaj pa tudi v materinem jeziku. Na prireditev vabi društvo nemške in slovenske prijatelje.

TONE SVETINA 267

UKANA

TRETJA KNJIGA

Poročnik Hartwick ga je ubijalsko premeril od nog do glave in zaničljivo dejal:

„Prevedite," se je obrnil k tolmaču. „Vi niste noben oficir! Vi ste navaden bandit!"

Ton, v katerem so bile izrečene te besede, je oplazil Lebana kakor bič. V obraz mu je udarila kri in oči so mu zagorele. Mahnil je Hartwicka s pestjo v obraz, da se je pri priči zvalil po tleh. Počasi se je pobral in iz preklanih ustnic mu je kapljala kri. Zdaj je obmolknil. Tudi na vprašanja oficirja Ozne Rudija, bivšega Svarunovega kurirja, ni odgovarjal. Zaprl se je vase in čakal.

Odpeljali so ga v drugo kočo in pustili, da ga je stražil pisar, mlad, nesrečen fant, ki so mu v Begunjah ustrelili očeta in mater, sam pa je kot otrok komaj ušel smrti.

Prišel je Nestor. Od njega so zvedeli, da imajo v rokah nevarno ribo. S korpusa je Strela poslal depešo, naj jim ga takoj pošljejo na Primorsko.

Poročnika Hartwicka je Nestor našel v obupnem stanju: pisar je hodil v prostor, kjer je bil Hartwick zaprt, in ga mlatil do onemoglosti. „Zdaj jih boš dobil za mamo!" je rekel in ga premlatil. Komaj se je Hartwick opomogel, je fant spet prišel in rekel: „Zdaj jih boš dobil za ata!" In mahal je, kar so mu dale moči. Potem mu jih je naložil za trpljenje slovenskega naroda in tako naprej, dokler se ni utrudil.

Čeprav je pisar naduteža že precej omehčal in mu izbil nekaj oholosti, Hartwick tudi Nestorju ni odgovarjal. Hotel je pridobiti pri času. Njegov cilj je bil, da ga peljejo v štab korpusa, kar je pomenilo še kakšen teden dni življenja, hkrati pa seveda možnosti za pobeg. Nestorju je rekel, da ve za pomembne vojaške podatke, ki pa bi jih povedal le štabu. Ker za odred in za Ozno ujetnik ni pomenil nobene praktične vrednosti, kvečjemu še nevarnost, da ga Nemci poskušajo rešiti, se je Leban odločil, da ga bo poslal takoj naprej.

Pozno popoldne je poklical dva domačina — bledoličnega fanta z vodenimi očmi in širokim čelom ter korenjaškega kmeta, ki je poznal Jelovico kot svoj žep. Dal jima je spremno pismo in jima naročil, naj peljeta ujetnika po najbližjih poteh v štab korpusa. Oba sta pokorno pokimala. Korenjaški kmet ga je prijel za povodec in izgubili so se v gozdu.

Bledi je hodil za njim.

Poročnik Hartwick je čutil kot zver, da sta mu oba nevarna. Posebno bledi za hrbtom ga je gledal pod noge, kot bi tuhtal, če mu bodo prav njegovi škornji. Bili so že uro daleč, precej visoko v gozdu, sami sredi zelenega prostranstva, ko je Hartwick opazil, da je tisti za hrbtom snel puško. Zdaj ga je prvič v življenju postalo resnično strah. Vedel je, da ima opraviti z nevarnima tipoma. Na korpusnem štabu bi se morda izmazal. Natvezel bi jim vsakovrstne podatke...

Hodili so po ozki stezi, prerasli s koreninami. Za njimi se je blestela skozi vejevje gladina Bohinjskega jezera in nad njo so na obeh straneh štrlele v nebo navpične stene. Imel je občutek, da ga na vsakem koraku obvohava smrt. Nehote se je prilagajal prednjemu, z vsakim gibom, tako da zadnji ne bi mogel streljati. Sklenil pa je, da se bo na prvem primernem mestu pognal v grmovje.

Toda kot nalašč pobočje ni bilo primerno za beg. Kdove kdo bo sedaj izvedel napad s pomočjo njegovih agentov, ki sta že v štabu odreda? Najbrž bodo odlašali. Če bi udarili takoj, ko je izginil, bi ga morda rešili...

Kdaj pa kdaj je poškilil nazaj in srečal se je s sovražnim pogledom bledega, ki je nosil puško v rokah. Tak pogled je poznal. Vedel je, da ga bledi namerava ubiti. Gibi so mu hromeli od tesnobe. Korak za korakom je odlašal z begom. Njegovo življenje je bilo na tehtnici...

Ni se mu bilo treba pognati. Počil je strel in zapeklo ga je ob hrbtenici. Zarjul je in se zgrudil. Nad seboj je zagledal zvite, vodene oči, premeteni smehljaj in cev puške, ki mu jo je bil bledi nastavil na sence.

Spet je počilo in Hartwicka je zagrnila tema...

„Saj nisva nora, da bi ga gnala na štab. Nekaj dni tja in teden dni nazaj, pa še skozi zasede... Da bi človek izgubil glavo zdaj, ko bo konec, zaradi neumnega Švaba? Kje neki!"

Korenjaški kmet je pritrdil:

„Seveda. Ampak to mora ostati med nama. Zavlekla ga bova v grmovje in prespala bova to noč ali pa še celo dve doma. Lebanu pa bova poročala, da je hotel pobegniti."

Naslednji dan sta našla odred v eni izmed vasi v Zgornji dolini. V vasi je bila že pripravljena kolona šestdesetih krav in dvajsetih konj, namenjenih sestradanemu korpusu. Ob njih so se zvrščali borci, ki naj bi jih gnali čez Jelovico.

Poiskala sta komandanta in mu poročala, kot sta se bila domenila. Vrnila sta mu vrv in spremno pismo. Vedel je, da ne more ničesar dokazati, z obrazov pa jima je bral, da se jima ni ljubilo na dolgo pot. Dal bi ju ustreliti, če bi lahko dokazal. Kako naj vodi odred s tako samovoljnimi ljudmi? Pa ni mogel ukreniti ničesar...

Svečanost v spomin borcem, ki so pred 30. leti padli pod Arihovo pečjo

V nedeljo 16. februarja smo na pokopališču v Št. Jakobu v Rožu z dostojno svečanostjo počastili spomin padlih partizanskih borcev, ki so pred tridesetimi leti v neenakem boju zgubili svoja življenja pod Arihovo pečjo. Spominske svečanosti se je udeležilo okrog 400 ljudi iz številnih krajev južne Koroške ter iz Slovenije. Med njimi so bili jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej s konzulom Petrom Zupančičem, predstavnik borčevske organizacije v Sloveniji Konobelj - Slovenko, zastopniki borčevskih organizacij iz Slovenije ter avstrijskih protifašističnih borcev in predstavniki narodnih organizacij koroških Slovencev.

Pred tridesetimi leti, 9. februarja 1945 so SS-ovci in pripadniki domače Landwache v globoko zasneženih gozdovih pod Arihovo pečjo zahrbtno in zverinsko pobili osem partizank in partizanov, katere je izdal nek domačin. Da bi nacistični krvoloki ustrahovali domače prebivalstvo, so vseh osem trupel teden dni „razstavili" ob cesti med Št. Jakobom in Št. Petrom. To je bil ustrahovalni akt smrtno ranjenega fašističnega aparata, ki se je zvijal v zadnjih krčih, ki so mu jih zadale zavezniške protifašistične sile.

Žrtve tega strahotnega nasilja so pokopane v skupnem grobu na Št. Jakobskem pokopališču, katerega krasi lep kamnit spomenik, na katerem so vklesana imena vseh padlih partizanov in partizank izpod Arihove peči in ime ing. Ludvika Primožiča - Milana, domačina iz Št. Jakoba v Rožu, ki je padel nekoliko

pozneje tik pred osvoboditvijo v karavanškem pogorju nad Št. Jakobom.

Slovesnost na Št. Jakobskem pokopališču se je začela s polaganjem vencev, ki so jih položili predstavniki Zveze koroških partizanov in Zveze slovenskih organizacij, prav tako pa tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej ter predstavniki Zveze borcev z Jesenic in Maribora.

Prireditelj žalne svečanosti v Št. Jakobu — Zveza koroških partizanov — je poskrbel za dostojen spored pri katerem so poleg slavnostnega govornika predsednika ZKP Karla Prušnika - Gašperja, čigar govor prinašamo na prvi strani, sodelovali tudi — znani gledališki in filmski igralec Miha Baloh, ki je občuteno recitiral Župančičevo pesem „Veš poet svoj dolg?" in obe zastopnici Kluba Organizacije združenih narodov osnovne šole Tone Čufar z Jesenic.

Žalno svečanost sta s pevskimi prispevki obogatili tudi pevski sekstet Kult. prosvetnega društva Svoboda „France Prešeren" iz Žirovnice z dovršeno podanimi pesmimi — „Žrtvam", „Tam na Pugled gori" in „Prečuden cvet je v grapi črni" ter z bilčovskimi pevci okrepljeni Kernjakov mešani pevski zbor „Mojcej", ki je z izbranimi glasovi mogočno zapel „Rož, Podjuna, Zilja" in „Polje, kdo bo tebe ljubil".

Spominska svečanost za trideseto obletnico padlih borcev pod Arihovo pečjo na Št. Jakobskem pokopališču je potekala dostojno in izzvenela v smislu tradicije protifašističnega boja — to je v duhu skupnih prizadevanj obeh narodov v deželi za demokratizacijo družbenega življenja in za mirno sožitje ter medsebojno razumevanje dveh enakopravnih narodov.

Trabesinje-Kotmaravas

Kljub izredno mili zimi, je smrt koncem minulega meseca pobrala kar štiri naše drage farane — 71-letnega rentnika Antona Lindla, 77-letno Perkounig Kristino, 68-letnega kmeta Ebnerja in Frica Prosekarja p. d. Boštjana iz Trabesinj. Slednji je umrl na posledicah dolge in težke bolezni v 72. letu starosti. Bil je zaveden Slovenec in aktiven prosvetaš. Dolga leta je bil odbornik SPD „Gorjanci" in ker je imel posebno veselje s knjigami, je imel v domačem društvu tudi funkcijo knjižničarja. V petek 31. januarja smo ga spremili k zadnjemu počitku na kotmirško pokopališče. Ob odprtem grobu so mu pevci domačega pevskega društva zapeli v slovo. Velika množica pogrebcev, ki je obrobljala njegov grob, je bila prepričljiv dokaz, kako priljubljen in spoštovan je bil pri ljudstvu. Rajnega Frica Prosekarja bomo ohranili v lepem spominu. Sestri Ivanki in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Gregorčičeva proslava v Železni Kapli in Žitari vasi

Letos mineva 130 let odkar se je rodil pesnik Simon Gregorčič — goriški slavček. Slovenska prosvetna društva „Danica" v Št. Vidu, „Trta" v Žitari vasi in „Vinko Poljanec" v Škocijanu, so skupno pripravila Gregorčičevo proslavo in s sporedom najprej gostovala v Železni Kapli, zatem pa še v Žitari vasi.

Spored je bil primerno zbran, saj so pevski zbori peli izključno pesmi, ki so bile napisane na besedila Gregorčičeve poezije. Tako je občinstvo bilo deležno dvojnega užitka, tako pevskega kot tudi vsebinsko globoke pesniške besede Gregorčiča. Na prireditvah je povezovalne besede govoril dr. Erik Prunč in ob tej priložnosti osvetlil pesniško podobo Simona Gregorčiča, ki v slovenski literarni zgodovini zavzema vidno mesto ter je tudi danes med najbolj branimi pesniki pretekle dobe.

Proslava je najprej bila v farni dvorani v Železni Kapli in sicer preteklo nedeljo popoldan. Pri tem se je znova pokazalo, da so prireditve v Železni Kapli najbolj obiskane v opoldanskem času, zato preteklo nedeljo popoldne obisk ni bil zadovoljiv. Kljub temu pa se je proslave udeležilo lepo število obiskovalcev, ki so bili deželni kvalitetnega kulturnega sporeda.

V dvorani pri Rutarju v Žitari vasi pa je zvečer bilo povsem drugače. Dvorana je bila polna in to je vsekakor bilo v vsestransko zadovoljstvo.

Kot že omenjeno so spored pripravila tri sosedna prosvetna društva. Tako je pod vodstvom Jozeja Starca pel združeni moški zbor iz Škocijana in Žitare vasi, pod vodstvom Hanzeja Kežarja pa mešani zbor ter ženski sekstet iz Št. Vida v Podjuni. Pri tem je treba posebej naglasiti, da je šentvidski zbor nastopal zelo pomlajen, kar je nadvse razveseljivo. Pri sporedu so sodelovali recitatorji po večini dijaki in mladinci, ki so doživeto interpretirali Gregorčičeve pesmi. Tako lahko zapišemo, da so predstavniki vseh treh sodelujočih društev pripravili dober spored, ki ga je v večini izvedla mladina in tako dostojno proslavila 130-letnico rojstva pesnika Simona Gregorčiča.

Sploh so iniciative za skupne nastope SPD „Danica", SPD „Trta" in SPD „Vinko Poljanec" spodbudne, kajti take prireditve brez dvoma najdejo večjo odmevnost in so tudi glede koordinacije načrtovanja prireditve hvaležne, ker takega sporeda posamezno društvo čestokrat ne bi moglo izvesti.

Proslava Simona Gregorčiča je bila lep zgled in vsem, ki so pri oblikovanju te prireditve sodelovali, izražamo vse priznanje.

Krščanska kulturna zveza vabi na

KONCERT

ki bo v soboto 22. februarja 1975 ob 20. uri v Kulturnem domu v Ločah. Nastopa moški zbor graških študentov pod vodstvom Aleša Schusterja.

Prisrčno vabljeni!

Slovenska mladina vabi na

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo v ponedeljek 24. feb. 1975 s pričetkom ob 19.30 uri v Dijaškem domu, Tarviser Straße 16.

Dnevni red:
1. **Delovno poročilo glavnega odbora in preglednikov**
2. **Razrešitev odbora**
3. **Volitev novega odbora**
4. **Slučajnosti**

Prosimo, da se vsak član Slovenske mladine občnega zbora točno in zanesljivo udeleži. Z mladinskimi pozdravi!

Marjan Borut Sturm, l. r.
predsednik

KLADIVO - list napredne mladine ob pomoči terenskih prosvetašev prisrčno vabi na kulturnopolitično prireditev

VOLITVE IN BOJ ZA ČLEN 7

Program:

Malle Janko: Mislimo dalje kot do 2. marca!

Mirko Messner: KPA — edina alternativa!

Z narodnimi in borbenimi pesmimi gostuje moški pevski zbor VESNA iz Križa pri Trstu.

Prireditvi bosta 23. februarja 1975 ob 11.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu in ob 16.00 uri pri Weitzerju v Železni Kapli.

Prisrčno vabljeni!

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 23. februarja 1975 ob 14.30 uri v Domu glasbe v Celovcu.

Nastopajo moški zbor „Mirko Filej" iz Gorice pod vodstvom Zdravka Klanjščka, mešani zbor SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni pod vodstvom Hanzija Kežarja in mešani zbor „Jakob Petelin-Gallus" iz Celovca pod vodstvom Jožka Kovačiča.

Prisrčno vabljeni!

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: U

Prišel je oficir Ozne in ju zaslišal, kako je bilo z ujetnikom. Morala sta podpisati zapisnik. Nato je dejal Leban:

„Dobro fanta, kar je, je. Sedaj pa pojdeta na Primorsko s kolono krav in konj."

Mukajoča in hrzajoča kolona je krenila na pot. Spremljala jo je dobro oborožena četa. Ko so izginili za prvim robom, je Leban pomežiknil Rudiju:

„Vseh krav in konj ne bosta mogla spraviti v zemljo."

Iz bližnje hiše je pritekel kurir. Dežurni je klical k telefonu komandanta. Leban je zgrabil za slušalko in obraz se mu je zresnil. Z onega konca žice je zaslišal:

„Tovariš komandant! Nemci so v treh kolonah krenili na planino Uskovnico! Tik pod menoj so! Zato izključujem telefon!"

Že nekaj mesecev so imeli direktno telefonsko zvezo s postojanko v Bohinjski Bistrici. Telefonska zveza je tekla po izklopljeni električni žici, obveščevalca pa so imeli na žagi, ki je bila v rokah Nemcev. Od tu je štab odreda dobival poročila o vsakem nemškem premiku iz naselja.

Komandant Leban je takoj poslal bataljone na položaje. Varnostna oficirja, Rudi in Nestor, pa sta se pomenkovala o nemški dvojici. Ozna na korpusu jih je bila pred časom opozorila na možnost gestapovskih vrinjencev. Nestorjevi obveščevalci niso najbolje poročali o Nemcu in njegovi ženi. O Nemcu niso vedeli nič posebnega, dokler ni Wolfov šofer Riegel povedal, da ga je večkrat videl v družbi poročnika Hartwicka, ki je preganjal Ozno. Rudijev kurir, ki je znal nemški in so ga poslali v njuno družbo, pa je kmalu prinesel vesti o nenavadni radovednosti obeh. Zanimala sta se za štabne ljudi in razne skrivnosti, česar ni bilo varno spraševati.

Povezali so zadnje dogodke in pohod nemških kolon s tujcema v odredu. Medtem ko je vojska drvela na položaje in se pripravljala na spopad, so ju zaslišali. Oba sta bila ogorčena, ko je Rudi zaukazal osebno preiskavo. Prejšnji odred so hoteli Nemci dvakrat ugonobiti s strupom, vanj so poslali nekaj vrinjencev, ki so jih na srečo odkrili.

Sanitetni podoficir Ernest je klavrno gledal, ko so mu jemali iz telečnjaka kos za kosom. Med peritom so našli samo dolg lovski nož — svoje orožje je moral ob prihodu oddati. Nemalo pa so bili Nestor in drugi začudeni, ko je s kosom ženskega perila nekaj topo udarilo po tleh. V tkanino je bila zavita svetla, majhna pištola kalibra 6 milimetrov. Ženska je prebledela. Izgovorila se je, da jo je obdržala, ker ji je bila všeč, vzela pa jo je nekemu Nemcu, kjer je pospravljala.

Rudi je zarohnel. Nato je ukazal oba zvezati. Za položaji je začelo silovito pokati, nato pa še močneje na bokih. Rudi je s svojimi kurirji odgnal oba ujetnika čez most prek rečice proti strmini, kamor se je že umikal štab. Dve nemški patrulji sta prebili obrambo in krogle so jim žvižgale nad glavo.

Tedaj se je nemški podoficir pognal. Prevrnil je kurirja, mu strgal iz rok vrv in že je bil v grmovju. V dolgih skokih se je bližal reki, kjer bi bil kmalu v zavetju. Tik pred skalnim robom reke pa ga je podrl mitralješki rafal.

Odred se je po kratkem spopadu umaknil na strmine Vogarja. Sovražnik mu ni sledil. Z vrha sten so opazovali, kako so Nemci odnesli od reke truplo svojega agenta.

Rusinja se je sesedla, utrujena od umika in zlomljena od odkritja. Povedala je, kakšna je bila njuna naloga. Ona ni bila žena podoficirja in on je v resnici bil Abwehrov specialist za diverzije, nemški oficir. Njuna naloga je bila, ugonobiti štab odreda. Ona naj bi bila osebno ubila komandanta. Za seboj je imela že nekaj podobnih akcij na Poljskem in v Ukrajini. Tokrat ji niti abwehrovska niti gestapovska šola nista več koristili.

Nestor jo je vzel s seboj. Dejal je, da ima on boljše kurirje in da bo zagotovo prišla do korpusne Ozne.

Leban je stal vrh skalovja. Pod njim se je v prelepi luči zrcalilo Bohinjsko jezero pod stenami Pršivca, Vogla in Komne. Sneg je kopnel, dih pomladi je vdiral v Bohinjsko kotlino. Celo pod Triglavom so se večale kopnjave.

K Lebanu je prišel Rudi. Dobra prijatelja sta si bila.

„Na, Leban!" Pomolil mu je svetlo žensko pištolo... „Vzemi si jo za spomin. S to bi te morala ubiti danes ali jutri, prav za tvojo petindvajsetletnico."

„Hvala, Rudi! To je najlepše darilo za rojstni dan!"

Podržal jo je v roki. Kovina je bila hladna in spolzka. Vtaknil jo je v žep. Imel jo bo za spomin...

„Ej, kaj bi bilo z vami komandanti, če ne bi Ozna pazila na vas?!"

„Kar dobro pazite, Rudi, toda ne preveč! Če bom ranjen, se bom ubil sam — ni treba, da za to pripravljaš mojega kurirja, ker on še ranjenega konja ne more ubiti!"

Rudi se je rahlo zdrznil, potlej pa se je zasmejal, rekoč:

„Kdo pa ti je spet tvezel kakšne neumnosti? Res vam bom moral spet zamenjati kurirje v štabu..."

„Rudi, jaz nisem Koloman, da bi me ujeli živega in me za pete obešenega vlekli za avtomobilom od jezera do Bistrice! Če sem se kaj naučil v tej vojni, sem se naučil paziti nase! In tudi ustrelil se bom lahko sam, če bo treba."

Ozrl se je v oblake, ki so hiteli proti goram. „Kdove, kje je moj jurišni bataljon? Kako neki so se fantje pretolkli skozi ofenzivo? Kdo je še živ? Če bi imel te fante tu, bi strahovali vse tri doline!"

4

Medtem ko se je korpus prebijal iz obroča, je bil jurišni bataljon v zaledju fronte, na Krasu, med morsko obalo

Bilčovs

Čeprav smo že nekoliko v postnem času, so nas naši prosvetaši minulo nedeljo (16. februarja) povabili na zabavno prireditev z motom „Smeh ni greh". Z veseljem smo ugotovili, da to geslo kar odgovarja resnici, ker tudi stari pregovor pravi, da ima vesele ljudi še Bog rad.

In tako smo se od blizu in daleč zbrali v Miklavževi dvorani in jo napolnili kar dvakrat — popoldne in zvečer. Pod vodstvom mladega dirigenta Joška Boštjančiča je moški zbor zapel tako prijetno, da nam je postalo kar toplo pri srcu. Nato so sledili krajši zabavni prizori. Eden le-teh je predstavljal majhno muhasto ženo, ki je svojega moža tako „okol' prenašala", da je nikoli ni mogel zasačiti pri laži. Drugi je prikazal ženitovanjsko spraševanje, pri katerem je ženin tako nerodno odgovarjal, da je župnik odredil ponovno izpraševanje. Posrečen je bil nastop očeta s svojimi tremi sinovi. Slednji so po trdem boju prepričali očeta, da je bil volje svoje posestvo dati v najem, da bi tako najemniki delali za sinove, ki so se med seboj stalno prepirali, kdo bo tisti, ki naj bi delal. Ta prizor v obliki skeča je sestavil pripadnik našega moškega pevskega zbora p. d. Kruščov Mihi na Moščenici. Na prireditvi seveda ni manjkal naš šaljivec Tomi Gaser, ki je take „mazal", da smo se pošteno in od srca nasmejali. Vsi prizori so bili tako originalno podani, da je bilo mnogo smeha, tako, da je bil naslov prireditve „Smeh ni greh" res popolnoma upravičen. Lep in prisrčen pa je bil tudi nastop naših dveh pevk Angelice Ogris-Martičeve in Milice Gaserjeve, dijakinji slovenske gimnazije v Celovcu, ki sta ob spremljavi kitare s svojim čistim glasom dali prireditvi še pestrejši pečat.

Lepo uspelo prireditev so naši pevci zaključili s pesmijo, ki je bila skupno z nastopajočimi igralci nagrajena z mogočnim aplavzom.

Razigrane volje in v najboljšem razpoloženju smo se vračali na svoje domove. Ob tej priložnosti izrekamo prisrčno zahvalo vsem, ki so pomagali sooblikovati to lepo uspelo zabavno prireditev z željo, da bi nas kmalu spet vabili na kakšno podobno prireditev.

Deščice pri Št. Ilju

Tudi v našem listu smo že poročali, da se Ločani ob Dravi zelo pritožujejo ker odplake, ki jih spuščajo iz čistilne naprave pod Žopračami povzročajo zlasti poleti neznosen smrad. Odplake, ki so samo mehanično očiščene, spuščajo v staro strugo Drave, ki pa ima sedaj, ko je zgrajena nova elektrarna pri Rožeku, zelo malo vode, tako da je „potok" Drava zelo nasičen z odplakami, ki neznosno smrdijo. Razumljivo je, da so se prizadeti pritožili na občini, da se odpravi ta madež, ki škoduje ugledu eni najbolj tujsko prometnih občin na Koroškem. Ker so odgovorni dejavniki, v tem primeru Avstrijske dravske elektrarne, uvidele, da so protesti upravičeni, so sklenile, da bodo zgradili nov cevovod preko katerega bodo odplake spuščali v novo nastalo umetno jezero pod rožeško elektrarno vzhodno od vasi Deščice pri Št. Ilju. Pred nedavnim so pričeli z delom. Novi cevovod vodi od čistilne naprave tik ob strugi stare Drave skozi vas Loče in nato preko rodovitnega polja skozi vas Deščice v novo nastalo jezero. Dolžina tega cevovoda bo znašala okrog 3 kilometre. Ker odplak ne bodo črpali v dravsko jezero, marveč bodo izrabili padec (med čistilno napravo in Dravo), so morali graditelji v Deščicah — kjer je že na koncu cevovoda — kopati graben okrog 6 in še več metrov globoko, tako da je nastal 25 do 30 m širok kanal, katerega obrobljata še dva nasipa izkopanega zemeljskega materiala. Skupna širina pasu, ki je trenutno uničen znaša okrog 40 m. Okoliški kmetje si tega sploh niso predstavljali, zato je sedaj razočaranje nad škodo, ki je nastala zelo veliko. Pri tem igra veliko vlogo tudi letošnja zima, ko ni ne mraza ne snega, ker stroji v mehkem materialu delajo veliko škodo. Graditelji sicer trdijo, da po končanem delu ne bo več videti nobenih sledov in da bodo vse uredili kakor je bilo poprej.

Vsekakor se prizadeti kmetje sprašujejo, kako sploh oni pridejo do tega, da morajo nositi glavno breme, ko pa bi morali to biti tisti, ki že dolga desetletja največ profitirajo od turizma — razni hotelirji in trgovci.

SKIOPTIČNO PREDAVANJE

o uspešni jugoslovanski alpinistični odpravi na himalajski vrh Kangbačen, v petek 28. februarja 1975 ob 19. uri v dijaškem domu SŠD v Celovcu, Tarviser Straße 16. Predava znani alpinist in pristopnik na 7902 m visoki Kangbačen dipl. inž. Peter Ščetinin.

Odbor

Mnenje študenta

k zadnjemu komentarju v NT

Apovnikovi komentarji morajo imeti za vsakega nekaj: za mladino in za stare, za može in za žene, za podjetnike . . . V zadnji številki NT pa se je spomnil tudi še delavcev.

Ker je v študentovskih krogih menda toliko govora o njih, dobiva Apovnik „vtise". Človekovi vtisi običajno ne motijo nikogar, dokler jih obdrži sam zase. Če pa hoče kdo s svojimi vtisi nekaj podvaliti, česar ni, je treba odgovoriti.

Na tem mestu (ker je pač bolj ali manj javno) ne bi rad opisoval svojega vtisa, koliko pozna uradnik dežele Koroške, ki sedi dan za dnem v pisarni in obišče obrate samo v času volilne borbe — koliko torej tak človek pozna delavce. O tem nočem soditi, ker mi ne pristoja. Ne zato, ker delavcev in delavskih problemov ne bi poznal, ampak zato, ker Apovnika premalo poznam. Vendar po njegovem komentarju v NT — le kdaj se je NT pred volilnim časom kakorkoli brigal za delavce? — se mi zdi njegov odnos do tega vprašanja najmanj sumljiv.

Sprva govori Apovnik o „naših slovenskih delavcih". Ali so slovenski delavci last Apovnika in NT? Ali sta jih kupila? Kako sicer si jemlje Apovnik pravico, da govori o „naših slovenskih delavcih"?

No — nato si bralec misli, zdaj bo pa komentator le nekaj rekel k delavskemu vprašanju. Sledi nekaj besed o strukturnih spremembah in o poceni in dragih zemljiščih. Sicer pa nič.

Apovnik pogreša le „solidarnost med delavci slovenskega in nemškega jezika" ter v isti sapi podtikava šovinizem nemškim delavcem, ne pa tistim, ki z izigravanjem nemškega delavca proti slovenskemu delavcu izkoriščajo enega in drugega. Zato razumljivo tudi ne daje pravilnega leka, ko v narodnosti vidi „vir izpodrivanj". Zgodovina avstrijskega in slehernega delavskega gibanja vendar dokazuje, da se delavci hitro zedinijo, če začnejo svoje interese samostojno zastopati in spoznajo, da imajo samo enega, skupnega sovražnika: kapitalista (ki ga Apovnik sramežljivo imenuje delodajalca). Le-ta se rad poslužuje že znanega načina cepljenja delavcev po narodnosti. In Apovnik vidi „vir izpodrivanj" potem v narodnosti namesto v kapitalizmu.

Kruh ali narodne pravice — je dejansko „nedemokratična, nesocialna in nesocialistična formula". Samo — kateri rojak jo je kdajkoli postavil, gospod Apovnik? Ali ste jo vi iznašli, da bi se proti nečemu borili, česar ni? Napredni koroški Slovenci vendar vedno postavljajo, da je narodno vprašanje tudi in celo predvsem socialno vprašanje; ne postavljajo: ali — ali, pač pa: eno in drugo.

Španski pisatelj Cervantes je pred stoletji pisal klasičen roman. Vitez don Kihot gre v boj, da bi svet odrešil groznega velikana. Vendar velikana ne najde in v svoji bolestni fantaziji vidi velikana v nekem mlinu na veter in se začne proti mlinu boriti. Sploh je don Kihot tragična figura: v razbojnikih vidi plemiče in viteze, v vaški vlačugi kraljično, sovražnika velikana pa v mlinu na veter.

Še danes se o tem romanu veliko piše. Znanstveniki so prišli do sklepa, da je don Kihot človek velikih in idealnih ciljev, samo da toka sveta ne razume. Zato je v don Kihotovi komiki v bistvu globoka tragika.

Fran Levstik, veliki slovenski pisatelj, je napisal zgodbo o Martinu Krpanu. Ta ni vedel nič o vitezih in tudi nikoli ni iskal kraljične. Ko pa je na Dunaju srečal velikana Brdavsa, je segel po sekiri in ga obglavil. In to se je izplačalo!

(Ime v uredništvu)

Tudi po 2. marcu

bo potreben boj za naše pravice

Ko sem prebral v Našem tedniku 13. februarja t. l. na strani 2 spis „Nacionalne komponente kot še nikoli", se mi je zaletela — že kar hudobna — trditev: „KPÖ ribari tudi tokrat v kalnem. Kot že nekajkrat po resoluciji Kominforma leta 1948 hoče tudi tokrat zvabiti glasove med koroškimi Slovenci. Zaupanja v njo vendar ne moremo imeti, ker nas je doslej vedno le poznala v času svoje volilne stiske, drugače pa se je za naše osnovne pravice bore malo brigala."

Razumem veliko ihto pri Našem tedniku, razumem tudi nevoljo nad dejstvom, da se zanima med koroškimi Slovenci tudi KPÖ za volilne glasove, ne razumem pa izpada in napada, ki sem ga citiral, če računam s tem, da sega fantazija tovarišem pri NT tudi preko 2. marca 1975: ali niso pomislili na posledice takšnih besed med tovariši v KPÖ?

Odkar se pod silo razmer ukvarjam s političnimi vprašanji, ki zadevajo naše življenjske pravice, se pravi od proglasitve Državne pogodbe 1955 dalje, ko sem se vrnil z Raven na to stran Holmca, zasledujem početje vseh avstrijskih parlamentarnih strank. Tesnejše opravke v zvezi z našimi narodnimi pravicami in zahtevami pa sem imel v teh dvajsetih letih z dvema od njih: s SPÖ in KPÖ. O tem sem pisal v knjigi „Zasramovanci . . . združite se". Kdor se zanima za dejstva, ne pa za klevetanje, naj pobrska npr. po „Enotnosti", mesečniku ki smo ga izdajali v letih 1958 in 1959, v času torej, ko je SPÖ z Wedenigom na čelu občutno izpodrezala korenine našemu narodnemu deblu z odredbo o odpravi dvojezičnega pouka. KPÖ je tedaj bila v parlamentu in v celovškem deželnem zboru in v svojem dnevniku na naši strani. In takšno poznam vsa nadaljnja leta — tja do našega velikega večera 25. oktobra 1973!

Prav tako dolgo pa zasledujem tudi tiho in glasno protikomunistično pesem med nami koroškimi Slovenci: najhujšo zablodo, ki bi se je — zasramovanci avstrijske družbe — nikakor ne smeli privoščiti. Ne verjamem, da je pisec omenjenega spisa pri NT tako nepoučen in nerazvit, da tega ne bi sam vedel; in vendar seje zdraho med nas in naše komunistične zaveznike. Ne vem, koliko so pri KPÖ zamerljivi, a ne bi se čudil, če bi se nas koroških Slovencev po takšnem odnosu končno le naveličali, češ pišite nas nekam, nam vaše borbe za uresničitev 7. člena ni bilo treba, saj imamo dovolj sitnosti z njo v gornjem koroškem prostoru, pa bi se mi obrisali pod nosom še za zadnjega iskrenega organiziranega avstrijskega zaveznika v težavnem narodnopolitičnem prizadevanju za dosego svojih pravic.

Šibki in ponižani nikoli ne smejo metati kamnov na prav tako šibke in ponižane. Če jih mečejo, niso pametni, v našem primeru pomaga Naš tednik s takšnim pisanjem direktno tistim trem strankam, ki so obrnjene izrecno proti našim upravičenim zahtevam — FPÖ, ÖVP in SPÖ.

Če pljuneš, zmeraj nekaj ostane, tudi če pljuneš v predvolilni ihti. Naša skupna skrb pa mora biti ta, da rešimo idejo in organizacijo Solidarnostnega komiteja preko 2. marca — neoskrunjeno, kajti ko bomo volilnega mačka pregnali, bo treba nadaljevati na tej preizkušeni osnovi.

Janko Messner

OPOMBA UREDNIŠTVA

V rubriki „Tribuna bralcev" objavljamo od časa do časa dopise bralcev našega lista, pri tem pa izrecno ugotavljamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

in obrobjem hribovja, kjer so se stiskale klešče sovražnih vojska.

Skozi obroč so odšli, ko je bilo korpusu najteže. Zvečer, preden so odrinili, so jim skuhali zvrhan kotel riža. Dobil ga je vsak polno menažko. Bila je to zadnja pošiljka zavezniške pomoči . . .

Natovorjeni z municijo so se tik pred nočjo postrojili na Otlici, kjer jim je spregovoril komandant korpusa Borštnar, za njim pa sovjetski podpolkovnik Ribačenko in nazadnje še Vida Tomšičeva. Na Kras so odhajali s posebno nalogo: nase naj bi pritegnili dele četniške divizije v Vipavski dolini, napravili preplah in pripravili korpusu izhodiščne položaje za napad na Trst in Gorico. Nanje ni nihče računal. Ozemlje, na katerem so se čez noč pojavili, ni bilo v nemških operacijskih načrtih, pa tudi ne v četniških. Čez nekaj dni sta se jim pridružila še jurišni bataljon tridesete divizije in brigada Vojske državne varnosti. Zdaj so sovražnika pošteno zaposlili. Dan za dnem so se zapletali v manjše spopade in se premikali iz kraja v kraj — niti enkrat niso prenočili na enem mestu. Sukali so se med sovražnikovimi postojankami in njegovimi kolonami.

Včasih so iz daljave, z robov nad Vipavsko dolino, gledali dimne stebre na obrobju Otlice in poslušali bobnenje topov. Mislili so, da od korpusa ne bo ostalo dosti živega.

Zvonetova četa, v kateri je bil Vojko komisar — v njej sta bila tudi Primož in Travnikarjev — je bila že ves dan na poti čez kamniti Kras, na mejo ozemlja, kjer je bila položaje zasedla cela četniška divizija.

Dobili so nalog, da počakajo korpusno transportno grupo, ki jim bo prinesla orožje in municijo za Trst.

Primož se je zleknil na korenine borovja. Ob deblu je sedel Vojko in gledal ugašajoči dan. Travnikar je bil malo dlje ob mitraljezu. Odkar so bili spet skupaj, so mnogo laže prenašali težave vojne. Ostrorobno kraško kamenje jim je zgrizlo čevlje. Boji so jim požrli municijo, niso pa jim vzeli volje. Tudi lačni niso bili nikoli. Za to so poskrbeli kmetje na Krasu. Tako dobrih ljudi kot tu niso srečali še nikjer. Matere in dekleta so jim večkrat nosile hrano kar na položaje. Tem ljudem je njihova vojska pomenila vse. Bila jim je edini porok, da ne bodo spet padli pod Italijo.

Z nočjo je prišla kolona z nosači. Primož se ni mogel načuditi: iz teme se je izluščil Blisk.

Krepko so si segli v roke. Blisk je bil sestradan in shujšan v obraz, da so ga komaj poznali. On je vodil ta transport z orožjem. Borštnar jih je z dvema oficirjema Ozne pošiljal v Trst, da se priključijo poveljstvu mesta. Primož ga je najprej povprašal za Ano. Dobil je odgovor, da je z njo in otrokom vse v redu in da je tudi Melita zunaj nevarnosti.

Začudo so Nemci, ki so odkrili bolnišnico, naslednji dan odšli, ne da bi jo bili napadli. Nihče si tega ni znal razložiti. Blisk je sklepal, da so morali naprej v boj s korpusom in da so pustili bolnišnico kot nevažen cilj.

Korpusna skupina je prinesla za diverzante in napadalne skupine v delavskih bataljonih v Trstu sto petdeset angleških brzostrelk z ustrezno municijo. Otovorili so se z orožjem in se napotili prek Krasa. Nosači pa so se vrnili.

Tik pred jutrom so obstali. Blisk je izbral divjo goščavo, vzpetino med mnogimi postojankami. Z nje se je videlo proti morju, kjer so bile utrdbe obalnega topništva. Zjutraj jih je zbudilo hrumenje tankov in kamionov. Zvone je vzel tri vojake, preoblečene v esesovske uniforme, da so si ogledali položaj. Čez nekaj časa jim je prišel poročat, da nemški polk najbrž menja svoje položaje — gotovo gre na fronto proti četrti armadi.

Našteli so dvajset tankov in štirideset kamionov, ki so izginjali v oblakih prahu.

V gostem grmovju med borovci je bilo obilo jarkov iz prve svetovne vojne. Vanje so se zatekli in nestrpno čakali. Gledali so, kako sonce jadra čez nebo, in poslušali, kako veter odnaša vojaške napeve nemških čet, ki so korakale za kolono. Nemci so peli, kot bi šli zmagi in ne porazu naproti . . .

Vojko, Primož in Blisk so si zbrali skupen zaklon, kjer so se lahko potiho menili.

Jurišači so bili prišli skozi obroč brez strela. Tudi področje, zavzeto od četnikov, jih ni oviralo, ker je bila predhodnica kot po navadi v esesovskih uniformah. Zelo napeto je bilo ob reki, čez katero jih je zvozil brod. Četniki so gledali iz daljave, misleč, da gre čez reko Vipavo nemška enota.

Za veliko noč so skupno z jurišnim bataljonom tridesete divizije povsem razbili kolono nemške protiletalske enote, ki je bila prišla ropat. Pobili so precej konj in zaplenili vse vozove z živežem. Veliko noč so preživeli v veselju in miru z mitingom. Dekleta so jim nanosila daril. Nemec Matijas je zamenjal štiri ujete konje za police in vino. Čeprav so pele harmonike, da je odmevalo do vseh bližnjih postojank, jih ni nihče napadel. Seveda, po vsem Krasu se je razvedelo, da je spet tu enota, ki je uničila bataljon SS pri Lipi.

Nekajkrat so nažgali tudi Ruse — vlasovce in njihove patrulje. Več pa so jim dali opraviti četniki. Medtem ko je bil bataljon v Trnovskem gozdu, so ti bradači odkrili bolnišnico. Poklali so vse do zadnjega; tudi osmero jurišačev, ranjenih na Lipi, je doletela smrt. Zato so šli čakat četnike na hrib tik nad postojanko. Slišali so jih že iz daljave. Divje so prepevali:

„Od Triglava do Urala, nema više partizana . . ."

Nočni izlet

Naši znanci z dvorišča so sklenili, da opuste stare zdrahe in skupno obiščejo luno. Za hišo so znosili na kup dračja ter nanj postavili staro leseno korito. Ponoči pa, ko je že vse spalo, so se odločili za pot. Že je hotel pes prižgati dračje, ko iz hleva priteče teliček s prošnjo, naj še njega vzamejo s seboj. Precej truda jih je stalo, preden so ga prepričali, da je pretežak in da zanj ni prostora . . .

Ko je pes vendarle prižgal dračje, jih je tako naglo odneslo kvišku, da so skoraj popadali. Najprej je prišel k sebi muc in naravnal korito proti luni. Neslišno so zaplavali po nebesnem svodu . . . Kje spodaj je že bilo domače dvorišče!

Kura, ki je prevzela dolžnost, da bo beležila popotne vtise, je svečano nakracala na figov list: „Prvi v vesolju! Razpoloženje odlično! Luna vedno bližje!" „Prvi smo," je ponosno pritrdil pes, privlekel od nekod staro, votlo kost in si jo nastavil kakor daljnogled. „Kaj se bolj blešči: moj puh ali luna z žarki," je hotela vedeti gos. Toda kura je zakokodakala v vsemirje: „Glejte, glejte! Luna se nam že smehlja!"

Naši potniki so se zastrmeli predse. Res je bila luna vedno bližje. Obraz ji je postajal bolj in bolj okrogel ter nasmejan . . .

Ko so se ji dovolj približali, jih je prijazno ogovorila: „Dober veter! Torej ste me le prišli obiskat!"

„Prišli smo," so iz korita odvrnili naši znanci in v zadregi mencali, ko jim je luna pomolila srebrn žarek v pozdrav. Pes bi moral celo prebrati nekakšen govor. Toda z neba je priskakljalo toliko radovednih zvezdic, da se je držal kot bi požrl neznansko dolgo kost.

Spet je bil muc tisti, ki jih je rešil zadrege. „Darilca smo ti prinesli, draga tetka," je sladko zamijavkal. „Da, da," so drugi brž prikimali, veseli, da lahko vsaj nekaj povedo. Toda ko so posegli za darili, jih ni bilo. Pogledali so pujsa in njegov skesani obraz jim je vse razodel. Ogorčeni so se lotili požeruha.

Ej, bila je sramota za naše dvorišče! Zvezdice so se tako hihitale, da so se kar utrinjale. Vendar je luna brž spet napravila mir. Povprašala je, kaj je novega na dvorišču. Kura je zdrdrala, da je izvalila kar sedem piščančkov, gos pa ji je segla v besedo in se pohvalila, da je sosedov gosak ves nor nanjo. Pes je zamomljal, da rad laja v luno, če ta sveti. Pujs pa je od sramu v tla gledal; kaj neki bi, ko so tudi luna in zvezdice izvedele, kakšen požeruh je . . .

Prijetno je bilo kramljati z luno. O marsičem bi se še pogovorili, če bi ne bežal čas tako hitro in se bi ne bilo treba posloviti. Vendar pa so obljubili luni, da jo kmalu spet obiščejo!

Uf, kako naglo je šlo navzdol! Noben klanec v vasi ni bil tako strm. Dolgo so mahali luni in dolgo so jim tudi mežikale navihane zvezdice. „Prijazne ženske, mar ne," so se je spominjali naši potniki . . .

Nenadoma je luno, ko so bili skoraj že tik nad domačo vasjo, prekril črn oblak. „Na desno," je zavpil pes. Toda muc je obrnil korito na levo, da je onega grdo spodneslo. Razjarjeni pes je zgrabil svoj daljnogled in ga z vso silo zalučal v muca. Ta pa, ne bodi len, je nel s korita strešnik, ki je rabil za krmilo in z njim po psu. Nastal je direndaj, zakaj dvignil se je pujs in zibal korito, da so nihali sem ter tja po nebu. Kuri je odneslo vse figove liste. Gorje, nihče ne bo prebral, kar je bilo napisanega o popotovanju! „Na pomoč! Morilci so med nami," se je drla gos.

Buuuuum! Korito je treščilo ob tla. Sreča v nesreči, da so padli na domače gnojišče. Ko so se vendar izkobacali venkaj, otresli s sebe gnoj, so se brez besed, na smrt užaljeni, razšli vsak na svojo plat. Če bi naslednjega dne vsega ne izklepetala gos, bi najbrž nikoli ne izvedeli, kako žalostno se je končal izlet.

Luni pa so po mojem že prišepnile zvezdice, naj zlepa več ne pričakuje obiska in ji tudi povedale, kako so se razšli naši popotniki z dvorišča!

Nuširvan in previdna deklica

(Pravljica iz zbirke „Tisoč in ena noč")

Nuširvan, pravični kralj vseh Perzijcev, je nekoč jahal na lov. Zaostal je za svojimi spremljevalci. Žejalo ga je in šel je do koče, ki jo je zagledal v bližini. Postal je pred vrati ter poprosil vode. Deklica, ki je slonela med vrati, je hitro šla v izbo in stisnila sladkorni trs. Sladki sok je zmešala v čaši vode in jo nesla kralju. Ta pa je opazil v vodi trsovo slamico in je pil zelo počasi. Ko se je odžejal, pa je dejal deklici: „Voda je dobra, če bi bila le bolj čista." Deklica mu je odvrnila: „Nalašč sem to storila. Opazila sem, kako si žejen in zbala sem se, da boš prehitro pil. Škodovalo bi ti, zato sem vrgla v vodo nekaj bilk." Osupnil je kralj nad odgovorom in spoznal je dekličino pamet in modrost.

Nato je vprašal Nuširvan: „Koliko sladkornih trsov si stisnila v vodo?" „Samo enega," je odgovorila deklica. Nuširvan je spet ostrmel, ukazal je prinesti predpise vasi in ko je videl, da plačujejo kmetje nizke davke, si je mislil: „To je premalo za kraj, ki ima tako plodna tla, da moreš iz enega sladkornega trsa osladiti polno čašo vode." Sklenil je, da bo zvišal davek brž, ko se bo vrnil domov.

Čez nekaj časa je Nuširvan spet prišel v tisto vas. Ustavil se je pred isto kočo in prosil vode. Deklica ga je prepoznala in stekla v hišo, da bi mu prinesla piti. Ko se je vrnila, jo je Nuširvan vprašal, čemu je tako dolgo ni bilo. Lahko bi malo pohitela. Deklica mu je odgovorila: „Danes ni zadoščal sok enega sladkornega trsa, že tri sem stisnila in še ni dovolj." „Čemu", vpraša kralj. „Zato," odgovori deklica, „ker nam kralj ni več naklonjen. Kakor hitro izgubi vas kraljevo naklonjenost, izgine iz nje tudi sreča in blaginja."

Smejal se je Nuširvan, znižal je spet davek in, ker je bil tako prevzet od dekličine bistrosti in zgovornosti, jo je vzel za ženo.

Mačehe

Mestno vrtnarstvo je imelo polno gredo mačeh. Bile so vesele, ker jim je vrtnar Peter vsak dan prinesel vedro vode. Pogasile so si žejo in še jim je ostalo za priboljšek. Kadar ni prišel natančno ob isti uri, so mačehe začele godrnjati. Tega mu niso povedale na glas. Četudi bi to storile, ne bi nič dosegle, ker je vrtnar Peter že slabo slišal.

Tisti dan je prišel brez vedra. Hotele so ga vprašati, zakaj ni prinesel vode. Pozabile so na to, ker so v Petrovi roki zagledale lopato. Porinil jo je v zemljo prav do njihovih korenin in jih izkopal.

Šele na vozičku jim je nekoliko odleglo. Zares, kaj takega še niso doživele.

„Popustili so mi živci," je vzdihnila tista z modrim ovratnikom. Povedala bi bila še več, a se je bala, da bo padla z vozička. Prav tedaj je kolo zapeljalo v jamo in ni mnogo manjkalo, pa bi bilo po njej.

Nobeni od mačeh se ni ljubilo govoriti. Vse so sklonile glave, kakor da premišljajo, kaj se bo zgodilo z njimi. Nemara bi zaspale, toda nenadoma jih je oplazila močna svetloba. Pojenjala je in se spet vrnila. Ponavljalo se je in navsezadnje so se temu privadile. Radovedno so gledale visoke hiše, ki so imele v pritličju velika izložbena okna. Za njimi se je bleščalo, da jim je jemalo vid.

V mestnem parku je voziček obstal. Vrtnar Peter ga je pustil na peščeni poti.

„Kam je odšel naš Peter?" je vprašala zaspanka.

„Kam je odšel?" so vse mačehe ponovile v zboru.

S Petrom je prišel k vozičku moški, ki ga niso poznale. Vsak na svoji strani sta dvignila zaboj in ga odnesla do cvetlične grede. Bila je okrogla in okoli nje so peljale poti. Peter je vzel mačehe iz zaboja in jih posadil na vrh grede. Potem sta moška odpeljala voziček.

„A ni veselo tu gori?" je vprašala tista z modrim ovratnikom.

„Zaspimo in ne klepečimo," je rekla zaspanka in zehnila, da se je še drugim pričelo dremati.

Naslednje jutro so se mačehe zbudile, ko jih je poklicalo sonce. „Sem že tu, vstanite," je reklo sonce in pomežiknilo z levim očesom.

„Včeraj pa si bilo tam pri nas v mestnem vrtnarstvu?" je v imenu vseh odgovorila tista z modrim ovratnikom.

„Jaz sem povsod," je odgovorilo sonce. „Kadar mi je na zemlji dolgčas, se igram z oblakom."

Mačehe so utihnile in prisluhnile korakom, ki so se bližali. Vedele so, da prihaja vrtnar Peter. V roki je nesel vedro vode. „Da ne boste žejne," je rekel in dostavil: „Ah, revice, vožnja vas je utrudila. Nekoliko pozno sem vas presadil, ker ste že skoraj v cvetju. Zalil vas bom, da si boste opomogle."

„Lepo stanovanje imamo," je rekla tista z modrim ovratnikom, ko so bile same.

„Lepo," so pritrdile mačehe in gledale tja proti peskovniku, kjer so se igrali otroci.

Vesele so bile posebej zato, ker jim je vrtnar Peter vsak dan prinesel vedro vode. Pogasile so si žejo in še jim je ostalo za priboljšek.

Nekega dne Petra ni bilo od nikoder. Tudi naslednje dni sploh ni več prišel. Mačeham se je najprej stožilo po njem, potem so se razjezile. Gledale so že tako, da je bilo joj.

Še zdaj se jezno držijo. Kdor ne verjame, naj pride k njim v park. Tam so na cvetlični gredi.

Janez Švajncer

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: U

Menda sta ušla samo dva od vseh. Na hribu so jih izzivali toliko časa z dvema harmonikama, da bi jih bila skoraj obkolila četniška brigada. Potem so bežali kot nori. Tudi jurišniki. Še kotle so prevrnili in jih pustili prerešetane na položaju. Le skleda z ocvirki je ostala prazna: še ko so se umikali in streljali, so jih najbolj lačni kar z roko mašili v žepe.

Četnike je tolkel tudi Lukov bataljon VDV brigade, podnevi in ponoči.

Preganjali so drug drugega sem in tja, dokler se četniki niso naveličali in se v manjših skupinah niso več drznili priti na Kras.

Ves dan so si pripovedovali, kaj so doživeli. Jedli niso nič, ker zavoljo sovražnika nihče ni smel iz gozdiča.

Blisk se je smejal, ko mu je Vojko pravil, kako so sredi Krasa ujeli italijanskega tenenteja. Dobili so ga pri dekletu v postelji. Dekle je bila njegova obveščevalka. Oba je brigada VDV obsodila na smrt. Vendar pa so ustregli njegovi poslednji želji, da jo je pred smrtjo še enkrat osrečil.

V mraku sta Vojko in Travnikarjev odšla na oglede. Primož in Blisk pa sta ostala sama.

„Primož, nekaj ti moram povedati. Ano so ujeli Nemci!"

Primožu se je stemnilo pred očmi in roke so mu nemočno obvisele ob telesu. Zaprepadeno je vprašal:

„Z otrokom?"

„Ne. Samo njo so odgnali. Toda preden sem odšel, smo dobili pošto, da so jo spustili in da se je vrnila k Travnikarju."

Primož je zajel sapo in obnemel. Blisk je videl njegovo zadrego. Skušal ga je potolažiti.

„Bodi vesel, da je živa. Ti jo poznaš in menda jaz tudi. Sedaj ugibajo, zakaj je prišla živa iz nemških rok. Potrpi! Upam, da ne bo težav."

Primož je molčal. Veje borov je majal veter z morja.

„Skoraj tri tisoč ljudi je izgubil korpus. Mnogo je padlo nedolžnih otrok in starcev. Marsikdo je bil tudi ujet in se je rešil iz nemških rok. Kaj vse se je dogajalo! In kaj vse se še bo, preden bo konec! . . . Zaupanje pa je dragocena reč. Težko tistemu, ki izgubi zaupanje v pravico. Tudi jaz sem bil ujet. Čas je takšen, da nam ne preostane drugo, ko da vsak dan znova dokazujemo svojo vdanost partiji.

Midva z Melito se bova takoj po vojni vzela. Če ti je prav, se vzemita še vidva z Ano, pa bomo skupaj svatovali."

Primož se je skušal rahlo nasmehniti. V srce se mu je nacejala žalost. Vračal se je dvom. Kdove če mu je bila povedala vse o sebi? Od kdaj pri Nemcih taka širokogrudnost? Ali je morda v želji, da bi rešila otroka, napravila kaj, česar sicer ne bi?

Blisk je videl, da je Primož močno prizadet, zato mu je bilo že skoraj žal, da mu je povedal. Konec koncev pa je bolje, da je pripravljen. Našli se bodo ljudje, ki bodo tudi njemu naredili težave.

Komandir Zvone je pripeljal dva domačina-vodnika in poročal Blisku, da je četa pripravljena za pohod proti morju. Zvone, Vojko in še nekateri, ki so znali nemški, so šli naprej. Sedaj so bili na območju nemških enot, ki so branile obalo.

Pot je bila podobna zmedenemu črevesju. Hodili so naprej in nazaj, na desno in levo, šli so čez veliko cesto, železnico, most, mimo postojank in nemških straž. Od daleč so v svitu raket videli dolge cevi nemških obalnih topov. Včasih so kje ležali tudi po pol ure, da so šle nemške patrulje mimo.

Okoli polnoči so z grebena zagledali pod obokom zvezdnega neba neskončno lesketajočo se ploskev. Morje! In v zalivu jezero utripajočih luči, mesto njihovih sanj in cilj njihovih bojev — Trst!

Spustili so se z grebena nazaj v dolino. Po skalah z ostrim grmovjem so šli navzgor in spešili precej časa, dokler jih ni ustavil pritajen „stoj!".

Iz teme se je izluščila postava. Sprejel jih je odločen mož ostrih potez, z brzostrelko v rokah. Blisk ga je poznal. To je bil Greif, bivši komandant Gradnikove brigade, ki ga je bil štab korpusa že pred nekaj meseci poslal v mesto, da je organiziral delavske bataljone. Le-ti naj bi v mestu začeli vstajo, ko se mu bo približevala jugoslovanska armada.

Greif se je rokoval z vsemi, potem so sedli v majhno globel. Blisk mu je povedal, koliko so prinesli orožja in municije. Greifu so se oči zaiskrile. „Še nam bodo morali prinesti orožja. Petkrat toliko! Nam gre predvsem za orožje! Delavstvo je organizirano v čete in bataljone in pripravljeno na upor. Sicer si ga tudi sami nabavljamo. Naše diverzantske grupe ga plenijo, tudi kupujejo ga od tistih Nemcev, ki slutijo razsulo, pa od lovcev in Italijanov."

„Greif, ne boste sami! Preden se bo vstaja v mestu začela, bomo vtihotapili v mesto jurišna bataljona obeh divizij in nemara celo VDV brigado. To so naše elitne enote! Sicer pa imaš tu pismeno sporočilo komandanta Borštnarja!"

V strogi tišini so potem pretovorili orožje z ramen jurišnikov na ramena tržaških delavcev.

Potem so si stisnili roke in izginili v noč, vsak na svojo stran. Greif z oznovci in svojimi delavci proti mestu, jurišni bataljon pa nazaj na Kras.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

6. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

R. VOUK:

Preureditev razmestitve ljudskih in glavnih šol

Koroška deželna vlada je izdelala julija 1971 razvojni program za novo ureditev šolskih okolišev za ljudske in glavne šole (Entwicklungsprogramm der Schulstandorte für Volks- und Hauptschulen). Na 200 straneh se program obširno bavi s tem, kako bi preuredili sedanjo razmestitev šol.

Že v prvem poglavju je rečeno, da je do nedavnega veljalo načelo „Šola k otroku" in da je zaradi tega nastala — pogojena še iz časa vpeljave splošne šolske obveznosti — obilica nižje organiziranih, to je eno- ali trirazrednih ljudskih šol. Danes pa, ko so se prometne razmere zaradi boljšega cestnega omrežja in splošne motorizacije bistveno spremenile, in ko je država prevzela tudi stroške za vožnjo šolarjev v šolo, je treba uresničiti načelo „Učenci k šoli" ter jim omogočiti šolanje na polno organizirani osnovni šoli. Polno organizirana šola naj bi obsegala prve štiri stopnje ljudske šole v štirih razredih brez oddelčnega pouka. Predpostavlja se, da posreduje nižje organizirana šola učencem slabšo izobrazbo, da pa je treba nuditi vsem osnovnošolcem enake možnosti izobrazbe in šolanja.

Preureditev razmestitve šol zadeva tako ljudske kot glavne šole. Za obe vrsti šol naj se razširi območje njihovega šolskega okoliša, njihove šolske mreže. Glede izrazov ljudska šola — osnovna šola je treba pripomniti, da je izraz ljudska šola nadrejen pojem: pod izrazom osnovna šola se razumejo v Avstriji prve štiri stopnje ljudske šole, medtem ko so naslednje štiri stopnje ljudske šole višja stopnja ljudske šole (Oberstufe der VS). Višje stopnje v ljudski šoli vendar skoraj ni več, ker so vsi učenci ali na glavni šoli, na spodnji stopnji višje šole, kakor zdaj pravimo gimnazijam, ali pa na posebni šoli.

Posebne šole (Sonderschule) po veljavnih zakonskih določilih za učence, prijavljene k dvojezičnemu pouku, ni. Posebna šola spada k obvezni šoli (kakor ljudska in glavna šola). Ker posebna šola za prijavljenega učenca ni dostopna, čeprav bi le-ta v danem primeru zaradi svoje telesne ali umske hibe odnosno manjrazvitosti sodil v posebno šolo, da bi bil deležen osnovnega, elementarnega pouka tudi v svojem materinem jeziku, je treba ugotoviti, da za pripadnike manjšine na tem področju ni poskrbljeno. Starši takega otroka imajo samo dve možnosti: 1. da pošljejo otroka v enojezično posebno šolo z izključno enojezičnim nemškim poukom in se torej odpovedo zanj pouku v materinem jeziku; 2. da vztrajajo pri prijavi in ostane otrok v navadni ljudski šoli, čeprav bi sodil v posebno šolo (ki pa bi morala zagotoviti dvojezičen pouk za prijavljenega otroka).

Tako daleč pa v Avstriji še nismo, čeprav se dela na šolskem področju vse mogoče. Šolskih poskusov je še in še, na osnovni stopnji ljudske šole je bilo npr. vpeljano pripravljalno šolanje v angleščini, za nekatere predmete glavne šole bodo uvedene posebne pospeševalne ure — za pripadnike manjšine pa ni poskrbljeno niti na področju posebnega šolstva, ki bo dobilo zdaj na Koroškem celo svojega posebnega inšpektorja na ravni okrajnega šolskega nadzornika.

Pri sprejemanju manjšinskega šolskega zakona iz leta 1959 so na ureditev posebnega šolstva za manjšino vsekakor — namenoma ali nenamenoma — pozabili in tako je to vprašanje vse do danes nerešeno in odprto.

Programa za razmestitev posebnih šol trenutno menda še ni, pač pa se razvijajo odnosno formirajo šolski okoliši za posebne (enojezične) šole tudi na območju, na katerem velja manjšinski šolski zakon. Da je treba poskrbeti na področju posebne šole tudi za pripadnike manjšine, jasno izhaja iz določila člena 7 državne pogodbe, kjer je rečeno, da „imajo avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku"; pouk na posebni šoli pa je brez dvoma najbolj osnoven pouk.

Pred dobrimi tremi leti izdani program deželne vlade za novo razmestitev šol je daljnoročen program, ki ga ne bo mogoče uresničiti od danes na jutri. Treba je izpolniti pogoje, kot so prometne zveze, šolski prostori itd.; treba pa je v gotovi meri tudi zagotoviti, da bodo prebivalci soglašali z novo ureditvijo. To velja tudi za področje manjšinskega šolstva.

Za polno organizirano 4-razredno osnovno šolo predvideva program najmanj 120 učencev (sedaj veljavni zakon določa za 1 razred še 36 učencev, čeprav se to število dostikrat ne doseže) in za glavno šolo najmanj 360 učencev; zaželeno pa je število 480 učencev. Pri 360 učencih bi imel vsak razred glavne šole še dve paralelki, medtem ko bi pri 480 učencih prišli na vsako stopnjo glavne šole štirje razredi, to se pravi, da bi glede notranje diferenciacije uvrstili po dva razreda v prvo vrsto razredov in po dva razreda v drugo vrsto razredov (1. und 2. Klassenzug).

Načrt razmestitve šol ni končnoveljaven, da bi se ga ne dalo več spremeniti. Pač pa vsebuje načela in smernice, po katerih naj bi se ravnala deželna in občinska uprava ter šolska oblast. Ta program moramo videti tudi v tesni povezavi z združevanjem občin, ki je bilo izvedeno v dveh fazah. Posebno 2. faza, ki je začela veljati s 1. januarjem 1973, je zadala pri občinskih volitvah 1973 vladajoči socialistični stranki občuten udarec. Predvsem zaradi svojega topega in neizprosnega zadržanja v tem vprašanju je doživela omenjena stranka svoj poraz in ne toliko zaradi dvojezičnih napisov, kot so bili njeni voditelji po volitvah „prepričani" od čisto določene strani. Izgube socialistične stranke na dvojezičnem ozemlju so bile kljub nastopu slovenskih občinskih list dosti manjše kot na enojezičnem ozemlju ali v mestu Celovcu samem, kjer določeni predstavniki zaradi svojega odnosa do ljudi niso več dobili zaupanja. Krivda pa je padla na table in na deželnega glavarja Simo.

Zaradi izkušenj na področju združevanja občin so postali pristojni dejavniki bolj previdni tudi glede razmestitve šol. Za ustanovitev in razpustitev ljudske in posebne šole je pristojna občina, za glavne šole in politehnične letnike pa šolska skupnost občin okraja (Schulgemeindeverband). V primerih ljudske in glavne šole je za oba postopka potreben pristanek deželne vlade kot nadzorne oblasti (Aufsichtsbehörde), vprašati pa je treba tudi šolsko nadzorno oblast, vendar njeno mnenje ni odločilno. Pač pa more deželna vlada javno obvezno šolo razpustiti ex offo tudi iz lastne pobude, če niso več dani pogoji za njen obstoj.

Za Koroško izkazuje program razmejitve šol za leto 1858 (v okviru današnjih meja) 203 občine z 262 javnimi ljudskimi in 35 privatnimi ljudskimi šolami. Obiskovalcev ljudske šole je bilo 23.522 (prebivalcev je imela Koroška 314.239). Za leto 1911 izkazuje program 247 občin, 372 javnih in 14 privatnih ljudskih šol ter 9 javnih in 1 privatno meščansko šolo; razredov je bilo na ljudskih šolah 1039 in na meščanskih šolah 66 (56.083 učencev v ljudskih in 2312 v meščanskih šolah, prebivalcev pa 371.372). Za šolsko leto 1970/71 so podatki naslednji: 204 občine, 422 javnih in 6 privatnih ljudskih šol, 92 javnih in 5 privatnih glavnih šol, razredov na ljudskih in posebnih šolah 1684 ter 1012 na glavnih šolah in politehničnih letnikih; učencev na ljudski in posebni šoli 48.781, na glavni šoli in politehničnih letnikih 32.824, prebivalcev 523.787.

Publikacija „Festschrift des Deutsch-österreichischen Lehrerbundes, Hauptversammlung am 17., 18. und 19. Juli 1914" prinaša za Koroško v tedanjih mejah naslednje podatke: za leto 1871 289 ljudskih šol s 358 razredi in 315 učitelji; za leto 1887 349 ljudskih šol s 639 razredi in 619 učitelji; za leto 1892 356 ljudskih šol, in sicer 271 z nemškim učnim jezikom, 85 slovensko-nemških (utrakvističnih) ljudskih šol in 2 ljudski šoli s slovenskim učnim jezikom. Obstajali sta takrat tudi 2 trirazredni meščanski šoli; privatnih šol je bilo 11, šoloobveznih otrok 55.271, javno šolo je obiskovalo 51.822 otrok, privatno šolo 1295 otrok in višjo šolo 602 otroka, brez pouka je ostalo 832 betežnih in 1400 normalno razvitih otrok. Leta 1892 je bilo na obvezni šoli 582 moških in 100 ženskih učnih moči. Za leto 1913 (31. 12.) so podatki taki: ljudskih šol je bilo 392 (94 enorazrednih, 134 dvorazrednih in 3 sedemrazredne ljudske šole), katerim je treba dodati še 9 ekspozitur in 7 ekskurendopostaj; vsega skupaj je bilo 1062 razredov. Po učnem jeziku je bilo 300 ljudskih šol z nemškim, 89 ljudskih šol s slovensko-nemškim in 3 šole s slovenskim učnim jezikom. Šoloobveznih otrok je bilo 64.118; ljudsko šolo je obiskovalo 58.232 učencev, medtem ko je bilo 2079 otrok v 16 meščanskih šolah z 61 razredi, privatne šole je obiskovalo 1586 otrok, višjo šolo 881 otrok in pouk doma je dobilo 54 otrok; brez pouka zaradi telesne hibe je bilo 580 otrok in nadaljnjih 706 otrok je ostalo brez pouka, čeprav niso imeli telesne hibe. Na javnih ljudskih šolah je tedaj poučevalo 750 moških in 349 ženskih učnih moči, na meščanskih šolah pa 49 učiteljev in 25 učiteljic, vsega skupaj torej 1173 učnih moči.

Zakaj ta statistični pregled? Zato, ker je večkrat slišati mnenje, da število utrakvističnih šol ni bilo točno določeno in je potrebno, da zvemo tudi za razmere iz tedanjih časov. Torej vidimo, da je bilo število znano. Za leto 1892 izkazuje omenjena „Festschrift", ki se opira na spis o koroških ljudskih šolah v letu 1892 v „Kärntner Schulblatt" z dne 2. 6. 1893, 85 slovensko-nemških ljudskih šol in 2 slovenski ljudski šoli, za leto 1913 pa 86 slovensko-nemških ljudskih šol in 3 slovenske ljudske šole.

Leto 1892 pa je zanimivo tudi zaradi razprave dr. Martina Wutteja „Die utraquistische Volksschule in Kärnten" iz leta 1919. Koroški deželni šolski svet je moral po ukazu ministrstva za pouk z dne 5. 7. 1890 (izdan na podlagi vrste pritožb slovenskih poslancev v državnem zboru) vpeljati dodatne slovenske ure (3) od 3. šolske stopnje dalje. Od teh dodatnih slovenskih ur je bila možna odjava. O novi ureditvi je moral deželni šolski svet šole obvestiti. Postavlja se vprašanje, katere? Pač tiste šole, ki so bile v smislu sklepa deželnega šolskega sveta z dne 14. 7. 1872, št. 1842, uvrščene v kategorijo „utrakvistične šole"; ta kategorija se v nemški publicistiki le površno omenja.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Mesec slovenske knjige

V počastitev slovenskega kulturnega praznika ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna smo tudi letos pripravili posebno knjižno akcijo pod naslovom „Mesec slovenske knjige". V tem okviru nudi knjigarna „Naša knjiga" po izredno nizkih cenah pester izbor slovenskih knjig.

VSAKA KNJIGA SAMO . . . . . šil. **2.—**

- ○ Tone Seliškar: **VELIKA GALA PREDSTAVA**, povest za mladino, 128 str. ilustr. br.
- ○ Aleko Konstantinov: **BAJ GANJO**, neverjetne zgodbe sodobnega Bolgara, 156 str. ilustr. br.
- ○ Miroslav Krleža: **BITKA PRI BISTRICI LESNI**, novela, 52 str. br.
- ○ Hans Ruesch: **NA VRHU SVETA**, roman iz dežele Eskimov, 152 str. br.
- ○ Liam O'Flaherty: **IRSKE SLIKE**, izbor novel, 52 str. br.

VSAKA KNJIGA SAMO . . . . . šil. **5.—**

- ● Gaj Petronij Arbiter: **POJEDINA PRI TRIMALHIJONU**, utrinek iz starorimske literature, 88 str. br.
- ● Ciril Kosmač: **POMLADNI DAN**, povest s podeželja, 176 str. br.
- ● Tone Šifrer: **KMET IN STVARI**, izbor pesmi in proze, 176 str. br.
- ● Vladimir Kavčič: **SREČA NE PRIHAJA SAMA**, roman, 176 str. br.
- ● James Joyce: **UMETNIKOV MLADOSTNI PORTRET**, roman, 288 str. br.
- ● Erih Koš: **VELIKI MAK**, satira na malomeščansko miselnost, 100 str. ilustr. kart.

VSAKA KNJIGA SAMO . . . . . šil. **10.—**

- ○ A. S. Jakovljev: **ZGODBE IZ MOJEGA ŽIVLJENJA**, spomini slavnega letalca, 100 str. ilustr. br.
- ○ Branko Božič: **ZGODOVINA SLOVENSKEGA NARODA** od začetkov do danes, 232 str. ilustr. br.
- ○ Ignazio Silone: **FONTAMARA**, roman iz fašistične Italije, 224 str. br.
- ○ A. Serafimovič: **ŽELEZNA REKA**, roman iz ruske revolucije, 164 str. ppl.
- ○ Giovanni Verga: **MALAVOGLIEVI**, roman, 220 str. pl.
- ○ John Steinbeck: **POTOVANJE S CHARLEYEM**, povest, 200 str. br.

VSAKA KNJIGA SAMO . . . . . šil. **15.—**

- ● Louis Guilloux: **ANGELINA**, trije romani, 284 str. br.
- ● Stendhal: **RDEČE IN ČRNO**, kronika leta 1830, dve knjigi skupaj 632 str. br.
- ● Saša Vuga: **ZARJAVELE MEDALJE**, spomini na vojna leta, 184 str. ppl.
- ● Alberto Moravia: **CIOCIARA**, roman, 192 str. ppl.
- ● William H. Crouse: **POGLED V SVET ZNANOSTI IN TEHNIKE**, poljudna razlaga znanstvenih odkritij, 196 str. ilustr. br.
- ● Jurij Oleša: **TRIJE DEBELUHI**, mladinska povest, 160 str. il. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO . . . . . šil. **20.—**

- ○ Nikolaj Leskov: **IZBRANE POVESTI**, zbirka krajših spisov, 296 str. ppl.
- ○ **SOVRAŽNIKU ZA HRBTOM**, iz bojev sovjetskih partizanov, 144 str. ppl.
- ○ Vicente Blasco Ibanez: **KATEDRALA**, roman o španski preteklosti in sedanjosti, 292 str. ppl.
- ○ Mirko Božič: **KURLANI**, zgodovinski roman, 350 str. pl.
- ○ Karel Grabeljšek: **SOS S TV-17**, mladinska povest iz narodnoosvobodilne borbe, 132 str. ilustr. ppl.
- ○ Aleksander S. Puškin: **PRAVLJICE**, izbor, 144 str. ilustr. kart.

VSAKA KNJIGA SAMO . . . . . šil. **25.—**

- ● Frank Norris: **POLIP**, roman o spopadu železniškega trusta s farmarji v Kaliforniji, 392 str. ppl.
- ● Vasco Pratolini: **KRONIKA REVNIH LJUBIMCEV**, roman iz Italije, 436 str. pl.
- ● Walter Scott: **STARINAR**, roman, 504 str. ppl.
- ● Nada Matičič: **GOZD JE ONKRAJ HRIBA**, ljubezenska pripoved, 188 str. kart.
- ● Veljko Petrovič: **PREPELICA V ROKI** in druge novele, 304 str. pl.
- ● Saša Vuga: **RAČKE PO REKI PLAVAJO**, izbor novel, 232 str. br.

VSAKA KNJIGA SAMO . . . . . šil. **30.—**

- ○ Bernard Gorsky: **MODERNI ROBINZON**, življenje morskih prebivalcev, 184 str. polusnje
- ○ Ilias Venezic: **EOLSKA ZEMLJA**, roman iz predvojne Grčije, 304 str. ppl.
- ○ Hakon Mielche: **ALADIN V CADILLACU**, potopis iz dežel Bližnjega vzhoda, 264 str., slik. priloge, ppl.
- ○ Georges Sadoul: **MOČ FILMA**, pogled v zgodovino filmske umetnosti, 192 str. ilustr. kart.
- ○ Drago Lebez: **POZNATE STRUPENE ŽIVALI!**, priročnik za ljubitelje narave, 168 str. ilustr. ppl.
- ○ Kasimir Edschmid: **SIMON BOLIVAR**, roman o osvoboditelju Južne Amerike, 532 str. pl.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Vendar opozarjamo, da so mnoge knjige na zalogi le v enem izvodu; zato svetujemo, da pohitite z nakupom oz. naročilom. Sicer pa obsega ta izbor še mnogo drugih zanimivih knjig po enako ugodnih cenah. Obisk v mesecu februarju se vsekakor izplača!

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA" CELOVEC WULFENG.

Tudi naprej vso podporo . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

„Socialistična zveza vam bo še nadalje izkazovala vso pomoč," je dejal predsednik Petrovič. **„Po svetu imamo veliko prijateljev in dobre odnose z mnogimi organizacijami v raznih državah; seznanili jih bomo z vašim žgočim položajem in bojem."** Opozoril je, da bi se morali člani SZDL in vsi občani čimbolj zainteresirati za boj proti oživljanju neonacizma in revanšizma, ki se 30 let po zmagi nad fašizmom spet pojavlja v Evropi. Predstavnika koroških Slovencev dr. Zwitter in dr. Tischler pa sta ugotovila, **da je zelo pomembno, da prizadevanja slovenske narodne manjšine v Avstriji za uveljavitev narodnih manjšin ne podpirajo le Slovenci, temveč vsi narodi in narodnosti Jugoslavije.**

Mlajša člana delegacije sta obiskala tudi predsedstvo Zveze socialistične mladine Jugoslavije, kjer sta se pogovarjala o skupni zavzetosti pri problemih slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Potem pa se je delegacija odzvala vabilu pokrajinske konference SZDL Vojvodine ter se v Novem Sadu seznanila z uspešnim razvojem mednarodnostnih odnosov in bratstva ter enotnosti narodov in narodnosti v SAP Vojvodini. **Tamkajšnji predstavniki so prav tako zagotovili vso podporo boju koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov za dosego narodnih pravic.**

Predstavnike koroških Slovencev je sprejel tudi sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc. V razgovoru, ki je potekal v prijateljskem in prisrčnem ozračju in ki se ga je udeležil tudi sekretar v izvršnem komiteju predsedstva CK ZKJ dr. Aleksandar Grličkov, so predstavniki slovenske manjšine seznanili tovariša Dolanca z vsebino pogovorov in srečanj, ki so jih imeli med svojim obiskom v Jugoslaviji, prav tako pa tudi s svojo dejavnostjo in problemi, zlasti v zvezi z neizpolnjenimi določili državne pogodbe. **Tovariš Dolanc, ki se je pravkar vrnil s posveta na Brionih, je predstavnikom koroških Slovencev sporočil osebne pozdrave predsednika SFRJ Josipa Broza Tita.**

Med svojim bivanjem v Beogradu so člani delegacije sodelovali tudi pri „Beograjski tribuni" političnega kolektiva mesta Beograda, ki ima redno svoje informativne sestanke, tokrat pa so slučajno razpravljali ravno o problemih koroških Slovencev. Na prošnjo je spregovoril tudi dr. Zwitter, ki je orisal trenutni položaj ter obrazložil aktualne probleme slovenske narodne skupnosti na Koroškem. **Pri tem je izrecno poudaril, da smo koroški Slovenci lojalni avstrijski državljani, ki v Jugoslavijo ne prihajamo tožarit Avstrijo, marveč le jasno izpovemo resnico, tudi tedaj, če je trda.**

Letos jeseni bodo začeli graditi novo sejemsko halo

Nadzorni odbor in občni zbor Avstrijskega lesnega sejma v Celovcu sta 29. januarja pod predsedstvom prezidenta mestnega svetnika Walter Dermutha razpravljala in sklenila razpis gradnje nove sejemske hale in hkrati tudi sklepala o drugih dejavnostih celovškega lesnega sejma.

Z gradnjo nove hale bodo začeli 15. septembra letos in sicer na vzhodni strani razstavišča. Gradbeno zemljišče za halo bo zavzemalo 7200 m² površine, kar zgovorno priča o velikosti te zgradbe. Le-ta bo v prihodnosti služila znani razstavi „GOST" in seveda tudi kot razstavni prostor na lesnem sejmu. Pred pričetkom gradnje bo treba še odstraniti lesene barake, ki izvirajo še iz začetne dobe celovškega lesnega sejma, poleg tega bo treba raznim podjetjem, ki so imela tam svoje razstavne prostore, poskrbeti nove. Gradbeni stroški nove hale bodo znašali 28 milijonov šilingov; 16 jih bodo krili s subvencijo, ostalih 12 pa s posojilom. Subvencijo bosta dali dežela in mestna občina Celovec. Glede posojila pa so se obvezali, da ga poskrbijo in tudi poravnajo trije družabniki — mestna občina Celovec, dežela in zbornica obrtnega gospodarstva.

Z dogradnjo nove hale bo seveda razbremenjena sedanja hala VI, v kateri bo lahko KAC igral in treniral svoje igralce, kar je bilo do sedaj, zlasti spomladi, ko je v hali 6 zasedala razstava GOST, nemogoče.

Na zasedanju obeh zgoraj omenjenih forumov, je bila sklenjena ustanovitev gradbenega odbora, ki bo skrbel za proučitev ofertov, potem pa seveda za izvedbo gradnje, ki naj bi bila zgrajena tako, da bi jo v danem primeru lahko tudi demontirali in postavili kam drugam.

RADIOPROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 22. 2.: 6.00 Jutranja telovadba — 8.05 Družinski obzornik — 9.00 V žarišču — 10.30 Lepa domovina — 11.05 Zeleni magacin — 13.30 Lepi glasovi, priljubljene melodije — 14.00 Voščila — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Servis — 17.10 Koroška oddaja — 18.00 Deželni razgledi — 20.10 Vašo številko prosim! — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 23. 2.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.15 Ogledalo gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 „Šarlatani" — 17.05 Veselite se življenja — 18.15 Okretnica jugovzhod — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Avstrijska rallye — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 24. 2.: 6.00 Jutranja gimnastika — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Koroška ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Z zvenečo igro — 16.00 „Policijski pes Rolo" — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 19.07 Melodije za vsaki letnik — 19.45 Mali zabavni orkester studia Oberösterreich — 20.40 Staroavstrijski jug — pesniško doživet — 21.10 Evergreeni humorja — 21.30 Udarec na udarec — 22.10 Šport.

TOREK, 25. 2.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Koroška pesem — 14.45 Morski akvarij — 16.00 „Ker ni bilo začimb" — 17.10 Ne zaničujte mi mojstrov — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 19.07 Pesnitve v narečju in ljudska glasba — 20.40 Hokej na ledu Avstrija : Italija — 21.10 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

SREDA, 26. 2.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Na obisku pri koroških zborih — 14.45 Ljudska izobrazba na Koroškem — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — 20.55 Koroška oddaja — 21.30 „Uboji ostanejo v družini" — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 27. 2.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.45 Predstavljamo — 15.00 Še vedno priljubljeno — 17.10 Operetne melodije — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 19.05 Koroške pihalne godbe — 21.10 Pojemo in pripovedujemo o deželi ob Dravi — 22.10 Šport.

PETEK, 28. 2.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljen z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Za dobro voljo — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 17.10 Za konec tedna — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 19.07 Robert Stolz dirigira — 20.10 Pojoča dežela Koroška — 22.25 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 22. 2.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 23. 2.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 24. 2.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Dr. A. Feinig: Hišna, ledinska in krajevna imena v Rožu — Koroška umetnost: Razsvetljenstvo na Koroškem.

TOREK, 25. 2.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 26. 2.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Poper in sol.

ČETRTEK, 27. 2.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Zbori pojo — Knjige za vas — Mali ansambli.

PETEK, 28. 2.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Solistična glasba.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 22. 2.: 9.00 Svetovno prvenstvo v bobu — 15.30 Koncertna ura — 16.30 Mala hišica — 16.55 Calimero — 17.00 Gradbišče — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Oddaja Heinz Conradsa — 18.25 Televizijska kuhinja — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 19.56 Šport — 20.15 Družina Kremenčkovih — 21.15 Pan-optika — 21.35 Kriminalka.

NEDELJA, 23. 2.: 9.00 Svetovno prvenstvo v bobu — 11.00 Voditelji strank v križnem ognju — 16.30 Igra treh dežel — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Umetnost v Avstriji — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 19.50 Šport — 20.15 Salome. Glasbena drama — 21.55 Impulzi — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 2.: 10.00 Življenje v dvoje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport— 20.00 Ponedeljski šport — 20.45 Ljudje s farme Shiloh — 21.45 Poročila.

TOREK, 25. 2.: 10.00 Zvezde se svetijo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mihael iz Lönneberga — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Satirična paleta — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.00 Kriminalka — 22.15 Poročila.

SREDA, 26. 2.: 10.00 Šolska oddaja — 17.00 Ponesrečena torta — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Naslednji prosim! — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 F. M. D. — Psihogram igralca — 21.25 Vojna in mir — 22.10 Poročila.

ČETRTEK, 27. 2.: 10.00 Šolske oddaje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Jerome in Isabelle — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Prostor za živali — 20.45 V.I.P. gugalnica — 21.30 Pantomimični skeči — 22.00 Poročila.

PETEK, 28. 2.: 10.00 Šolske oddaje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Družina Kremenčkovih — 18.25 MI — 18.45 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oddaja XY — 21.15 Slonova sled.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 22. 2.: 16.25 Žena za Čarlija — 18.00 Prenos svetovnega prvenstva v bobu — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 400 let španske jahalne šole — 20.15 Pozdravljen Tahiti! — 21.15 Čas v sliki in šport.

NEDELJA, 23. 2.: 16.30 Zvezde se svetijo — 18.00 Spotlight — 18.30 Film v tujem jeziku: Let it be — 19.50 Enciklopedija. Znanstvena knjiga — 20.15 Dama s kamelijami — 21.35 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 24. 2.: 17.55 Psihologija misli — 18.25 Novo v znanosti — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Raji iz človeške roke — 20.00 Vojna in mir — 20.25 Čas v sliki in športna diskusija.

TOREK, 25. 2.: 17.55 Uvod v digitalno tehniko — 18.25 Angleščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Predor pod Rokavskim prelivom Dover—Calais — 20.00 Odiseja — 21.00 Čas v sliki, kultura in šport.

SREDA, 26. 2.: 17.55 Poklicno obratovodstvo — 18.25 Francoščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Avstrijsko stoletje — 20.00 Odpoved Konfuciju — 20.50 Stalno omizje kuharjev v lokalu prominence — 21.25 Čas v sliki, kultura in šport.

ČETRTEK, 27. 2.: 17.55 Tehnika načrtovanja omrežja — 18.25 Ruščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Skrivnost okoli Atlantike — 19.45 Mesta, kjer straši na divjem zapadu — 20.00 Alexander Fleming odkril penicilin — 21.30 Čas v sliki, kultura in šport.

PETEK, 28. 2.: 17.55 Fizika za vse — 18.25 Nemščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Smučarski šov 74 — 20.00 Sergio Mendes in Brasil 77 — 20.45 Novo v kulturi — 22.15 Čas v sliki, kultura in šport.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 22. 2.: 9.30 Šolska oddaja — 16.50 Svetovno prvenstvo v bobu — 17.50 Smučate s Karlom Schranzem — 18.05 Obzornik — 18.20 Mozaik — 18.25 Janošik — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Gledališče v hiši — 20.30 Moda za vas — 20.45 Človek brez meja — 21.10 Sence nad Evveronom.

NEDELJA, 23. 2.: 9.25 Poročila — 9.30 Svet v vojni — 10.20 Otroška matineja — 11.10 Mozaik — 11.15 Kmetijska oddaja — 12.00 Svetovno prvenstvo v bobu — 13.00 Poročila — Nedeljsko popoldne — 16.40 Košarka — 18.15 Poročila — 18.26 Vesolje 1999 — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.05 Odpisani — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Karavana — 21.35 Športni pregled — 22.10 Dnevnik.

PONEDELJEK, 24. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.35 Čiribu — 17.55 Lolek in Bolek — 18.05 Obzornik — 18.20 Plesni koncert RTV Ljubljana — 18.45 Mozaik — 18.50 Nega bolnika na domu — 19.05 Odločamo — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Sodobna oprema — 20.10 Florjanovič — 21.10 Kulturne diagonale — 21.40 Mozaik kratkega filma — Dnevnik.

TOREK, 25. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.30 Moj dežnik je lahko balon — 17.55 Spoznavajmo glasbo — 18.05 Obzornik — 18.20 Nikogar ni doma — 18.30 Avtomobil skozi kamero — 18.45 Mozaik — 18.50 Ne prezrite — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.55 Propagandna oddaja — 21.05 Črno mesto — 22.00 Dnevnik.

SREDA, 26. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.30 Viking Viki — 17.55 Obzornik — 18.10 Mladi za mlade — 18.40 Mozaik — 18.45 Po sledeh napredka — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Film tedna: Zvončki cvetejo septembra — Miniature — Dnevnik.

ČETRTEK, 27. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.25 V 80 dneh okrog sveta — 18.00 Obzornik — 18.15 Mozaik — 18.20 Moliere za smeh in jok — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 17 trenutkov pomladi — 21.00 Kam in kako na oddih — 21.10 Četrtkovi razgledi: Po stopinjah razvoja — 21.40 Iz koncertnih dvoran — 22.05 Dnevnik.

PETEK, 28. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.35 Kuhinja pri violinskem ključu — 18.05 Obzornik — 18.20 Jugoslovanska folklora: „Prelo u Selenče" — 18.40 Mozaik — 18.45 O mladi generaciji — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar — 19.55 Propagandna reportaža — 20.05 Custer z Zahoda — 22.20 Kažipot — 22.40 Dnevnik.

Največja izbira motornih žag, nadomestnih delov, servis za vse fabrikate pri podjetju

Spindelböck

Eisenkappler Straße 14
9141 Eberndorf/Dobrla vas,
telefon (0 42 36) 348

Strokovna trgovina in specialna delavnica

Slovensko prosvetno društvo „Trta" v Žitari vasi vabi na predvajanje slovenskega barvnega filma

CVETJE V JESENI

v petek 21. februarja 1975 ob 19.30 uri pri Rutarju v Žitari vasi. Film bo predvajala Slovenska prosvetna zveza.

K številni udeležbi vabi odbor

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku vabi na predavanje slovenskega barvnega filma

CVETJE V JESENI

v četrtek 27. februarja 1975 ob 19.30 uri v gostilni Schwarzl v Pliberku. Film bo predvajala Slovenska prosvetna zveza.

K številni udeležbi vabi odbor

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero" v Ločah vabi na skioptično predavanje

POTOVANJE PO AMERIKI
ob turneji pevskega zbora Gallus

v petek 28. februarja 1975 s pričetkom ob 19.30 uri pri Lesjaku na Pečnici. Predava Janko Ojcl.

K številni udeležbi vabi *odbor*

Dom v Tinjah vabi na sledeče prireditve:

- **KRISTUS KLIČE**
  od petka 21. februarja ob 18. do nedelje 23. februarja ob 13. uri.
  Vodja: Auguštin Čebul
  Prireditelj: Katoliška prosveta Celovec in Dom v Tinjah
- **TEČAJ ZA SPRETNE ROKE**
  v soboto 22. feb. od 9. do 17. ure
  Voditeljici: Anica Fugger in Ida Hobel

O B J A V A

po odloku ministrstva za pouk in umetnost je na dvojezični STROKOVNI ŠOLI ZA ŽENSKE POKLICE ŠOLSKIH SESTER S PRAVICO JAVNOSTI, v Št. Petru 25, 9184 Št. Jakob v Rožu

VPISOVANJE za šolsko leto 1975/76

v 1. razred 3-letne strokovne šole za ženske poklice (3-jährige Fachschule für wirtschaftliche Frauenberufe) in v 1-letno gospodinjsko šolo (1-jährige Haushaltungsschule)

OD 9. FEBRUARJA DO 1. MARCA.

Predpogoj za sprejem v obe šoli je uspešno končana 8. ljudska stopnja in vsaj delno znanje slovenskega jezika. Prijave so možne pismene ali osebne pri vodstvu šole.

Volilni boj v radiju in televiziji

AVSTRIJA-REGIONAL

Ponedeljek, 24. 2.: 20.10—20.40 Predstavljamo: KPA, KEL

Torek, 25. 2.: 20.10—20.40 Predstavljamo: FPÖ

Sreda, 26. 2.: 20.10—20.55 Predstavljamo: ÖVP

Četrtek, 27. 2.: 20.10—21.10 Predstavljamo: SPÖ

Petek, 28. 2.: 21.15—22.15 Prenos televizijske diskusije v radiu

Nedelja, 2. 3.: 17.05—18.55; 19.30—20.00; morebiti 21.30—22.00 Volilni izidi koroških deželnozborskih volitev 1975

AVSTRIJA 1

Nedelja, 2. 3.: 16.55—17.15; 18.05—18.45; 19.05—20.00 Koroške deželnozborske volitve 1975

TELEVIZIJA

Petek, 28. 2.: 8.00—9.30 Diskusija v sejni sobi koroške deželne vlade

Petek, 28. 2. (TV 2): 21.15 Diskusija nosilcev list SPÖ, ÖVP in FPÖ

Sobota, 1. 3. (TV 1): 14.30—15.30 Ponovitev diskusije prvih kandidatov

Nedelja, 2. 3. (TV 1): 17.00—17.05; 18.00—18.03 in ob 19.30 Poročila o poteku deželnozborskih volitev. TV 2 — 22.05 Čas v sliki s poročili o koroških deželnozborskih volitvah 1975